

וחשבו להוציאני מתורתך כמו שאמר לאמר לך עבוד אלהים אחרים ואני בכל עת מדברך פחד לבי שאפול בידם מדברך שאמרת לי הנה מקים עליך רעה מתוך ביתך:

קסב) שֵׁשׁ אֲנֹכִי עַל־אִמְרֹתֶיךָ כְּמוֹצֵא שְׁלַל רַב.

רש"י: שש אנכי על אמרתך. על הבטחתך הבטחתני, ד"א על אחת מאמרותיך הסתומות כשאני מבין בה, ורבותינו דרשו על המילה שהיה דוד בבית המרחץ וראה עצמו בלא ציצית ובלא תפילין ובלא תורה אמר אוי לי שאני ערום מכל מצות כיון שנסתכל במילה שמח ואמר בצאתו (מבית המרחץ) שש אנכי על אמרתך המילה שמתחלה נתנה במאמר ולא בדבור שנאמר (בראשית י"ז:ט) ויאמר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי תשמור.

מצודות דוד: **על אמרתך**. על קיום אמרתך: **כמוצא**. כאדם המוצא שלל רב:

מצודות ציון: **שלל רב**. בזה רבה וגדולה:

אבן עזרא: שש – דבק בפסוק העליון לא פחדתי מהשרים ולא דאגתי רק ששתי באמרתך כאילו נצחתי השרים ולקחתי שללם.

רד"ק: **שש**. אני שש ושמח על אמרתך כשאבינהו כאדם המוצא שלל רב:

קסג) שֶׁקֶר שְׁנֵאתִי וְאֶת־עֵבֶה תּוֹרַתְךָ אֶהְבֵּתִי.

מצודות דוד: **תורתך**. על כי אשר אהבתי תורתך והיא הזוהרה על השקר:

מצודות ציון: **ואתעבה**. מלשון תעוב:

אבן עזרא: שקר – מצות לא תעשה, תורתך אהבתי – מצות עשה.

רד"ק: **תורתך אהבתי**. כי הוא בהפך השקר ואני שנאתי השקר ואהבתי האמת:

קסד) שִׁבְעַ בַּיּוֹם הַלְלִיתִיךָ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה.

רש"י: **שבע ביום**. שחרית שתיים לפני קריאת שמע ואחת לאחריה ובערב שתיים לפניו ושתיים לאחריה: **על משפטי צדקך**. על ק"ש שהיא דברי תורה:

מצודות דוד: **שבע**. ר"ל פעמים רבות וכן שבע יפול צדיק וקם (משלי כ"ד:ט"ז): **על משפטי צדקך**. בעבור משפטי הצדק שנתת לנו:

אבן עזרא: **שבע** – הרבה ודבר שישוב כמו השבוע, משפטי צדקך – בשרים רדפוני חנם.

רד"ק: **שבע ביום**. פעמים רבות כי שבע אינו דוקא: **על משפטי צדקך**. שהם ישרים וצדיקים הללתיך עליהם פעמים רבות בכל יום בכל עת שאזכרם:

קסה) שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאִין־לְמוֹ מְכָשׁוּל.

מצודות דוד: לאוהבי תורתך. יהיה לאוהבי תורתך: ואין למו. לא יבוא להם מכשול:

אבן עזרא: שלום רב לאוהבי תורתך – והוא אחד מהם תורתך אהבתי, ואין למו מכשול – כמו שרים.

רד"ק: שלום רב. כי לעולם אוהבי התורה לא יכשלו כי דרכם דרך ישרה ולעולם יהיו בשלום כי הם מסתפקים במעט ששיגו מן העולם הזה ולא ידאגו לכל מקרה והנה להם שלום רב:

קסו) שְׁבַרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצּוֹתֶיךָ עֲשִׂיתִי.

רש"י: שברתי. הוחלתי:

מצודות דוד: שברתי. ר"ל לא טרדו אותי צרות האויב כי קויתי לישועתך ועשיתי מצותיך ולא רפו ידי מהם בעבור טרדת הצרה:

מצודות ציון: שברתי. ענין תקוה כמו שברו על ה' (לקמן קמו):

אבן עזרא: שברתי – לישועתך.

רד"ק: שברתי לישועת הנפש: ומצותיך עשיתי. ולא לתוחלת גמול אלא עשיתי אותם כמצותך עמי וידעי כי ישועתך תהיה לי ואליה שברתי:

קסז) שְׁמֵרָה נַפְשִׁי עֲדוֹתֶיךָ וְאַהֲבֵם מְאֹד.

מצודות דוד: ואהבם מאוד. ר"ל שמרתי המצות מאהבה ולא מיראת העונש בלבד:

אבן עזרא: שמרה – הזכיר המצות כאשר פירשתי. גם הזכיר העדות לבדם והפקודים והעדות יחדיו.

רד"ק: שמרה נפשי. שהתבוננה בהם ומתוך כך ואהבם מאד:

קסה) שְׁמֵרְתִּי פְקוּדֶיךָ וְעֲדוֹתֶיךָ פִּי כָּל־דְּרָכֵי נִגְדֶיךָ.

רש"י: כל דרכי נגדך. אתה יודע כל דרכי:

מצודות דוד: כי כל דרכי נגדך. ר"ל כי יודע אני אשר כל דרכי המה נגדך כי אתה משגיח בכל:

אבן עזרא: שמרתי – והטעם אני חייב לשומרם, כי אתה רואה כל מה שיש בלבי וכל מעשי.

רד"ק: כי כל דרכי נגדך. כמו בכל דרכיך דעהו ואמרו רז"ל כל מעשיך יהיו לשם שמים. וטעם כי הם למדוני שיהיו כל דרכי נגדך:

קסט) תְּקַרְב רְנָתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה כְּדַבְּרֶךָ הַבִּינֵנִי.

רש"י: **כדברך הבינני**. דברי תורתך כהלכתן וכהווייתן:

מצודות דוד: **תקרב**. תפלתי תקרב אליך והתפלה היא שתבין לי התורה כדברך ר"ל כפי אמתת כוונת דברך:

אבן עזרא: **תקרב** – דרך משל בעבור מרחק השמים מהארץ אמר: **תקרב רנתי** – קול גדול, כמו ותעבור הרנה.

רד"ק: **תקרב רנתי**. צעקתי, ומה היא צעקתי בדברך הבינני שתתן לי בינה והשכל לעשות כדברך:

קע) תְּבֹא תַחֲנֵנִי לְפָנֶיךָ כְּאִמְרַתְךָ הַצִּילֵנִי.

מצודות דוד: **כאמרתך**. כאשר אמרת לי בהבטחה ע"י נתן הנביא:

אבן עזרא: **תבא תחנתי** – בצרתה לי, כמו: בהתחננו אלינו על כן הצילני.

רד"ק: **כאמרתך הצילני**. אין הצלה זו הצלת הגוף מצרה אלא הצלת הנפש ממכשול עון כי לא זכר בפסוק ולא באשר למעלה דבר אויב, ואמר כאמרתך ובאיזה מקום בתורה נזכר זה הענין שהקב"ה שומר ועוזר האדם מן החטא זהו נרמז בפסוק למען תהיה יראתו על פניכ' לבלתי תחטאו כי אע"פ שנתן הבחירה לאדם, אם אדם ישר האל עוזרו בדרך הטובה לפיכך הראה לישראל מעמד הר סיני שהיה להם מפתח גדול לפתוח לבותם אל הדרך הטובה, ולמנוע אותם מן החטא וכן רמז זה בפסוק מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי ולשמור משמרתי לפיכך אמר דוד כאמרתך הצילני:

קעא) תִּבְעֵנָה שְׁפָתַי תְּהִלָּה כִּי תִלְמַדְנִי חֻקֶיךָ.

רש"י: **תבענה**. תדברנה:

מצודות דוד: **כי תלמדני**. כאשר תלמדני חוקיך אז תאמרנה שפתי תהלה:

מצודות ציון: **תבענה**. ענין אמירה כמו יביע אומר (לעיל יט):

אבן עזרא: **תבענה** – אם הצלתני, והנכון אם תלמדני חקיך.

רד"ק: **תבענה**. ענין דיבור ועל התמדת הדיבור אומר זה הלשון, כמו המקור שהוא נובע בלי הפסק ואמר כאשר תלמדני חוקיך אהללך בחכמתי תמיד:

קעב) תַּעֲז לְשׁוֹנִי אִמְרַתְךָ כִּי כָּל־מִצְוֹתֶיךָ צְדָקָה.

רש"י: **תעז לשוני**. כל עניה לשון קול רם הוא ואב לכולם וענו הלויים ואמרו (דברים כ"ז: י"ד):

מצודות דוד: **תעז**. בהרמת קול תדבר לשוני אמרתך כי המה דברים צודקים ומהראוי לדבר בהם בפרסום רב ובקול גדול:

מצודות ציון: **תען**. ענין הרמת קול כמו וענו הלויים וגו' קול רם (דברים כז):
 אבן עזרא: תען – אלמד אמרתך לבני אדם, כדי שידעו כי כל מצותיך צדק.
 רד"ק: **תען**. ענין דיבור, אמר כשאדבר אמרתך אומר לאחרים ואלמדם כי
 כל מצותיך צדק: ובעל המסרה פירש אותו לשון שבח כלומר תשבח לשוני
 אמרתך כי כולה צדק ואמר במסרה תען שלשה בלשון שבח וסימן מרים,
 לשוני כסיל:

קעג) תְּהִי־יָדְךָ לְעִזְרָנִי כִּי פְּקוּדֶיךָ בְּחַרְתִּי.

מצודות דוד: **תהי ירך**. תהא ירך מוכנת לעזרני:

אבן עזרא: **תהי**, לעזרני – ללמד כאשר דבר וכל יד הוי' אם היתה עם אות
 ב"ת לעולם לגנאי ואין בכאן אות ב"ת.

רד"ק: **תהי**. כיון שבארתי פקודיך עזרני בהם:

קעד) תֹּאבְתִי לִישׁוּעַתְךָ יְהוָה וְתוֹרַתְךָ שְׁעִשְׂעִי.

מצודות דוד: **תאבתי**. אני מתאוה וחושק לישועתך ויהי אז תורתך שעשועי כי
 לא אטרד בטרדת האויב:

מצודות ציון: **תאבתי**. ענין תאוה:

אבן עזרא: **תאבתי** – כמעט כליתי על דרך נכספה וגם כלתה נפשי.

רד"ק: **לישועתך**. היא ישועת הנפש לעולם הבא לפיכך תורתך שעשועי כי
 היא תביאני לישועה:

קעה) תַּחִי־נַפְשִׁי וְתִהְלֶלְךָ וּמִשְׁפָּטְךָ יַעֲזְרֵנִי.

מצודות דוד: **ותהללך**. למען תהללך לא בעבור הנאות עוה"ז: **ומשפטיך**.
 המשפטים אשר תשפוט בשונאי המה יעזרוני מידם ואהיה א"כ פנוי להללך:

אבן עזרא: **תחי**, **ומשפטיך** – באויבי יעזרוני להללך.

רד"ק: **תחי נפשי**. בעולם הזה אני שואל חיים בעבור שאהללך כלומר שאדע
 אמיתות אלהותך והוא התהילה: **ומשפטיך יעזרוני**. בזה כי הם כמו הסולם
 לעלות אל ידיעת האל ית':

קעו) תַּעֲיִתִי כְּשֶׁה אֲבֹד בְּקֶשׁ עֲבֹדְךָ כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא נִשְׁכַּחְתִּי.

מצודות דוד: **תעיתי כשה אובד**. ר"ל כמו השה הזה כשהוא אבוד מן העדר
 אינו יודע לחזור עד שיבקשו הרועה כן תועה אני בדעתי ולא אדע מעצמי
 כל תוכן כשרון הדרך לכן בקש אתה את עבדך וראה את הדרך אשר ילך בה
 כי לא שכחתי מצותיך והבא לטהר הלא מסייעין לו מן השמים:

אבן עזרא: **תעיתי** – הטעם תחי נפשי, כי אני כשה אובד שישען על הרועה וטעם כי מצותיך לא שכחתי, אע"פ שהייתי כשה אובד, לא אבדו מצותיך ממני.

רד"ק: **תעיתי**. והנה אני תעיתי בידיעה ההיא שאינני קיים בה עדיין והנני כמו השה האבוד שאיננו יודע לשוב אל מקום חפצו, כך נפשי לא ידעה עדין לשוב אל יסודה וכמו שהרועה נאמן מבקש השה האבוד עד שימצאנו וישיבנו אל רבו, כן אתה בקש עבדך עד שתשיבנו אל יסודו והוא יסוד הנפש והבקשה היא שתעזרני בידיעה כי מצותיך לא שכחתי כן תעזרני אתה ולא תשכחני:

קיט, קסד – שבע ביום הללתיך גו'

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שכח

שבע ביום הללתיך. במשנה ספ"ק דברכות בשחר מברך שתים לפניו כו' ופירש"י כדאמר בירושלמי בברכות הללו ע"ש שבע ביום הללתיך תלים סי' קי"ט. ועיין מזה ג"כ במנחות פרק התכלת דמ"ג ע"ב. ובמד"ר ר"פ בהעלותך דף רס"ד א' ע"פ קח את הלויים. זהר ויצא דף קנ"ד ע"א. ח"ב תרומה דקנ"ח תחלת ע"א שזהו ענין לך ה' הגדולה והגבורה כו'. ח"ג פ' בהר דק"ח ע"ב ואיהי בת שבע מסטרא דאימא עילאה דאתמר בה שבע ביום הללתיך. שבע שמהן אינון אבגית"ץ ובהו מ"ב אתוון כו'. פ' פינחס דרנ"ה ע"א ע"פ בשבועותיכם דהיינו שבועות דביה מתן תורה ואתקרי חמשים יום לעומר וביה שבעה שבועות מסטריה דההוא דאתמר ביה שבע ביום הללתיך. ואיהי מל' כלה כלילא משבע ספירן. ת"ז כ"ד ב' בתיקון י"ג תיקון כ"א דנ"ג ע"א תיקון כ"ח דף ע"ד ב'. תי"ח תיקון ו' דקמ"ג ע"ב על אבן אחת שבעה עינים כו' ועלייהו אתמר שבע ביום הללתיך כו'. ילקוט ח"א רכ"ט ב' רס"ח ב' ח"ב פ"ט ד' צ"א ג' ק' ב'. יר"ק גלות י"ב בשם מ"ה שזהו ג"כ ענין וישתחוו ארצה שבע פעמים כו'. של"ה ר"פ ויצא דף רצ"א סע"א. ר"ח שעה"ק פ"ו דקמ"ב ע"א קודם ד"ה ובענין אם עטיפת ציצית בשם הספרי תפילין בראשיהם כו' ועליהם אמר דוד שבע ביום הללתיך כו' משל למלך ב"ו שאמר לאשתו הוי מתקשטת בכל מיני תכשיטין כדי שתהא רצויה לי. כך אמר הקב"ה לישראל הווי מצויינין במצות כו' עכ"ל. והיינו שאז נקראת ציון. ועמ"ש מזה בת"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי דרוש השני. ועמ"ש ע"פ והיה הנשאר בציון כו' וע"פ קדושים תהיו כו' משל לבני המדינה שעשו ג' עטרות למלך מה עשה המלך כו':

(ב) **ועכ"פ** המכוון מענין שבע ביום הללתיך זהו כדי לחבר המל' כנס"י לו"ק דז"א והוא ענין חיבור ה' תתאה דשם אל הוא"ו. ואז הם שבע ביום כו' וכמובן ממאמר הרע"מ פ' תרומה דקנ"ח ע"א שזהו ענין לך ה' הגדולה כו' כי כל כו' לך ה' הממלכה כו'. ואז נק' ממלכה. ע' זח"ג פ' צו דף ל"ד סע"ב וע"ש ג"כ בענין ז' ימי המלואים. ועיין מזה בזהר בראשית דל"ד סע"א שזהו ענין והיה אור הלבנה כאור החמה. ועיין מענין המשכת הוא"ו בה"א שזהו תכלית המכוון בזהר וירא דקט"ז סע"ב ודף קי"ז א' ב'. ושזהו ענין וזכרתי את בריתי יעקוב מלא וא"ו יעקוב כו'. ובפ' ויגש דר"י ע"א ע"פ והקל נשמע בית פרעה. וזהו ענין הנזכר במד"ר ר"פ בהעלותך שהי' הכנור של שבע נימין. ולפעמים משמע שהם שבע לבד המל' והם מאירים במל' הנק' בת שבע. והיינו כשמתחיל ההמשכה מהבינה כו' וזהו כענין ז' ימי המלואים ואח"כ ויהי ביום השמיני זהו מל'. ועד"ז ז' ימי החג ואח"כ ביום השמיני עצרת זהו מל'. ואזי הוא שלימות יותר מעין כנור של שמונה

נימין. וענין מילה שנתנה בשמיני. וענין שמונה בגדים של כה"ג כו'. ואפ"ל זהו בחי' ז"ה חיבור ז' בחי' העליונים מהבינה עד יסוד שנמשכים בה"א תתאה וכמ"ש לקמן:

(ג) ולבאר הדברים יוכן ע"פ מש"ר בד"ה ועבדתם את הוי' אלקיכם. דרוש פ' עקב תקס"ח. למה נק' התפלה עבודה. הנה כתיב ואני תפלה. כי תפלה ל' התחברות כמו נפתולי אלקים נפתלתי. והענין הוא למעלה בחי' התחברות אוא"ס ב"ה בנאצלים ונבראים ע"ד יחיד חי העולמים מלך. והיינו כמ"ש בהביאור ע"פ כי אתה נרי בענין ארוממך אלקי המלך שיש בזה ב' פירושים. האחד מלמעלה למטה הרוממות שלמעלה יומשך למטה וזהו יחיד חי העולמים מלך פי' יחיד היינו בחי' עצמות אור א"ס שלפני הצמצום הראשון הנק' בע"ח חלל ומקום פנוי כו'. שהוא לבדו יחיד ומיוחד. ואח"כ נמשך למטה וזהו יחיד חי העולמים כולם והמשכה זו היא בבחי' מלך היינו שנמשך מאור א"ס דרך קו וחוט עד בחי' מל' דאצילות שנק' מלך על עם נפרד. דהיינו לברוא יש מאין ריבוא רבבות עלמין כו'. והנה נעוץ תחלתן בסופן כי סוף מעשה עלה במחשבה תחלה וע"כ נמשו ההמשכות מבחי' יחיד בבחי' מלך והיינו ע"י חי העולמים שהוא הקו וחוט כו'. וזהו ארוממך אלקי המלך מלמעלה למטה. וכמ"כ אח"כ רוממות המל' מלמטה למעלה בחי' מלך יחיד חי העולמים כו'. והנה כדי שיתחבר אור א"ס בבחי' הקו להאיר בבחי' המל' זהו ענין התפלה שהוא לשון יחוד וחיבור. ולכך נק' התפלה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ע' מענין סולם בזהר ר"פ ויצא. ובהרמ"ז שם. וכן במד"ר שם. דהיינו עד"מ השמים הם מקיפים כך הסולם מגיע השמימה בבחי' סוכ"ע בחי' יחיד כי הוא במקום קרבנות שהוא בחי' ריח להיות ניחוח להוי' היינו חי העולמים מלך כו'. וזהו ואני תפלה. אני הוא בחי' מל' כנ"י. ובמשנה ס"פ שמונה שרצים ר"ש אומר כ"י כו'. וענין ואני תפלה היינו התחברות בחי' מל' באוא"ס ממש ע"י הקו וחוט כו'. וסולם זה ועליה זו היינו ע"י ההתבוננות איך מלכותך מכ"ע כו' ועי"ז תדבק נפשו בבחי' ובו תדבקון. ומעורר כן מלמעלה כמ"ש כאשר ידבק האזור אל מתני איש כו' ובמד"ר וישלח פרשה פ' בדביקה שנאמר ואתם הדבקים כו'. וזהו ג"כ אם אני כאן הכל כאן כו'. ופי' דביקה זו מלמעלה למטה כי בחי' מל' היינו רק שם והארה ולא מהותו ועצמותו ממש. כי מה שהקב"ה מחיה עולמות אינו כדמיון הנשמה שמתלבשת בגוף כי הוא קדוש ומובדל רק הארה לבד הוא בחי' ממכ"ע כמ"ש בלק"ת בד"ה ה' לי בעוזרי. ואותה ההארה היא נק' בחי' מל' עד"מ המלוכה שהיא רק קריאת שם כו' והוא ענין ה' אחרונה דשם הוי' שעז"נ בהבראם בה' בראם. ובאמת גם ושמך קדוש רק הארה דהארה כו' בת"א פ'ארא בד"ה לכן אמור לבנ"י. וזהו שבע ביום הללתיך להמשיך הוא"ו הקו מאוא"ס להאיר במל' וזהו ובשמו תשבע והוא"ו זהו ת"ת שבו מאיר הקו וע"כ נק' אות אמת. ואם מתחיל מהבינה זהו בחי' גבוה יותר וה"ס הוא"ו כשיש יו"ד בראשו או בעטרה שעטרה לו אמו זח"ב ר"פ וארא. ואפ"ל כי בחי' יחוד זה

נקרא זה ר"ל הזי"ן מתחבר בה"א והוא גבוה מבחי' ו"ה כי ז' זהו יסוד כשמתקבל מהבינה בחי' יום השביעי. ע' פרד"ס שער האותיות אות זי"ן ובמג"ד אות זי"ן. כי זי"ן לשון עדי וכתר. וענין ז' קולות ז' ברכות שמברכין את הכלה זח"ב קס"ט:

שבע ביום הללתיך. נת' במ"ש על הזש"ב פ"א ומשביעין אותו תהי צדיק:

יהל אור עה"פ

שכט

גם י"ל באר שבע ע"ש שבע ביום הללתיך שמבואר בירושלמי פ"ק דברכות על מתניתין בשחר מברך שמים לפניך ואחת לאחרי' ובערב מברך שמים לפניך ושתים לאחריה ע"ש והגית בו יומם ולילה כדי שיהי' הגיית יום ולילה שוין, ור"ל כי לילה לאו זמן ציצית הוא וע"כ אין אומרים פ' ציצית לחכמים דפליגי על בן זומא תשאר ב' פרשיות לכן אומר ד' ברכות ובשחר שאומר פ' ציצית ויש ג' פרשיות בק"ש ע"כ אומר ג' ברכות וזהו אשר הגיית יום ולילה שוין, וחד אמר שם שזהו ענין שבע ביום הללתיך, וא"כ ענין שבע ביום הללתיך י"ל זהו ענין נטיעת האשל בבאר שבע דהיינו בבחי' שבע ביום הללתיך.

אוה"ת בראשית ח"ד ע' תשסב

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

של

וזוהו ג"כ מ"שי שבע ביום הללתיך, שהם השבע דרגין שבענין התפילה. דהנה בתפילה כתיב² סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וידוע הדיוק³ שארצה היא למטה גם מבחי' ארץ ושמימה הוא למעלה גם מבחי' שמים, דשמימה הוא עומק רום וארצה הוא עומק תחת, והתפילה היא הסולם המקשרת ומאחדת את עומק תחת עם עומק רום, הנה התקשרות זו היא ע"י השבע דרגין, כדפירש"י עה"פ⁴ שבע ביום הללתיך, ובירושלמי⁵ מבואר באריכות יותר, שב' ברכות קריאת שמע שלפני' וג' פרשיות דקריאת שמע ואחת שלאחרי' ושמונה עשרה הרי הם השבע דרגין, וכן הוא גם בלילה דלילה לאו זמן ציצית הוא⁶, הנה ב' ברכות

(1) תהלים קיט, קסד.

(2) ויצא כת, יב. זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).

(3) ד"ה זה היום דש"פ נצבים תרצ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, א).

(4) תהלים שם. וראה פרש"י ד"ה בשחר מברך שמים – ברכות יא, סע"א.

(5) ברכות פ"א ה"ה.

(6) רמב"ם הל' ציצית פ"ג ה"ז. טוש"ע (ודאדה"ז) או"ח ר"ס יח.

שלפני' וב' פרשיות וב' ברכות שלאחרי' ושמונה עשרה הם ז'. דזהו כללות ענין העבודה מ"ש' ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד, ואיתא במדרש⁸ למה כתוב אחד לפי שהי' הקב"ה יחיד בעולמו, והיינו שצריך להמשיך בחי' אחד בערב ובבוקר, שהמשכה נעשית ע"י השבע דרגין שזהו שבע ביום הללתיך. אמנם ידוע שתפילה ענינה ההעלאה מלמטה למעלה, אך התכלית היא להיות ההמשכה למטה, וכמו שנת"ל שתכלית ירידת הנשמה למטה היא לתקן לא רק את הגוף ונפש הבהמית כי אם גם חלקו בעולם, הנה בקו ההמשכה יש שבע דרגין, וכדאיתא במסכת מנחות⁹ עה"פ שבע ביום הללתיך שהוא ד' ציציות שבכנפות, תפילין של יד ותפילין של ראש ומזוזה לפתחו, שהם בחי' השבע דרגין שבקו ההמשכה. דזהו ג"כ מה שאמרו רז"ל כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור, דענין מתפלל עם הציבור הוא קו ההעלאה, שבהעלאה יש שבע דרגין כדאיתא בירושלמי שם, ועוסק בתורה ובגמילות חסדים הוא קו ההמשכה, שגם בזה יש שבע דרגין כנ"ל.

ד"ה פדה בשלום תש"כ¹⁰

(7) בראשית א, ה.

(8) ב"ר פ"ג, ח. הובא בפרש"י עה"פ.

(9) מג, ב ובפרש"י.

(10) הנחה בלתי מוגה – סה"מ יו"ד-י"ט כסלו ע' קסז-ח.

קיט, קסה – שלום רב לאהבי תורתך גו'

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שלא

שלום רב לאוהבי תורתך. סוף מס' ברכות ס"ג א' סנהדרין צ"ח ע"א. רבות ס"פ מקץ. נשא פ' י"א קרוב לס"פ דרמ"ה ע"ד גבי וישם לך שלום גדול השלום שניתן לאוהבי תורה שנאמר שלום רב לאוהבי תורתך:

זח"ג פ' צו דל"ה סע"א ור"פ קרח דקע"ו ב' שהתורה היא בתפארת המחבר חו"ג וממנו נמשך השפע למל' ע"י היסוד אשר זהו ג"כ המתקת הגבורות ויחוד והתקשרות אור א"ס עם מקור ב"ע ע"כ נק' שלום רב כו'. שהשלום הוא בכמה בחי'. הא' בחי' התכללות חו"ג כנ"ל. הב' התקשרות אבי"ע כו':

יהל אור עה"פ

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

שלב

בס"ד ש"פ וישב תש"ד

שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול, וצ"ל מהו"ע דשלום רב דמשמע מזה שני ענינים, הא' דבענין שלום יש דרגות חלוקות, שלום מעט ושלום רב, והיינו דהגם דשלום מעט הוא ג"כ ענינו שלום, אבל הוא שלום מעט ושלום רב עם היותו ג"כ ענין השלום בלבד ולא למעלה מזה אבל הוא שלום רב, ומאחר דמהותם אחד צ"ל מהו ההבדל ביניהם, כי כשאומר רב הכוונה ענין הריבוי שהוא במופלג וענין השלום הוא רוחני והריבוי בענין זה הוא ריבוי מופלג באיכות והיינו דשלום רב הוא מופלג באיכותו לגבי שלום מעט גם אם מהותם אחד, וצ"ל איך אפשר דמהות אחד יהי' ריחוק מופלג בשני חלקיו, והב' דע"י שלום דוקא אז אין למו מכשול אבל בשלום מעט יכול להיות ענין המכשול, וצ"ל מהו"ע המכשול שבא ע"י שלום מעט, והנה כללות ענין השלום רב הוא רק לאוהבי תורתך וצ"ל מהו"ע אוהבי תורה הלא תורה עיקרה חכ' ומדע ואהבה מדה והי' מהראוי שישתמש בלשון של לימוד והגיון המיוחס למדעים מבלשון אהבה המיוחס לענין המדות וממוצא דבר אתה שומע דבשביל להשמר מן המכשול צריך שני ענינים, הבחינה ומדריגה דשלום רב והאהבת תורה, וצ"ל מהו המכשול הסתום והכללי שאינו מפרטו ומה הם השני ענינים דשלום רב ואהבת תורה השומרים מן המכשול.

וזהו שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול, דשלום רב הוא התורה שבאה ע"י הקדמת העבודה דתפלה, דלמוד התורה שלא ע"י הקדמת העבודה דתפלה הוא שלום מעט דלהיותה תורה היא בחי' שלום דגם מי שמגלה פנים בתורה שלא כהלכה לא מיבעי שלא במתכוין כמו עמי הארץ השוגגים בלי דעת אלא אף גם הפוקרים המזיזים לקנטר וללעוג על דברי תורה הנה בכל תוקף חוצפתם אינם מורידים ח"ו את התורה ממעלתה העצמית שהיא חכמתו ורצונו ית' כי דברי תורה אינם מקבלים טומאה, כי גם כאשר הטמא הכופר בתורה מן השמים ורוצה לטמאה בנצחתו לגלות בה פנים נגד ההלכה הנה נשארת בטהרתה להיותה שלום שהמאור שבה יכול להחזיר למוטב ובפרט למאמינים בה שהיא חכמתו ורצונו ית' היא שלום ממש, אבל בכ"ז נק' רק שלום סתם לפי שבלימוד התורה בלא הקדמת העבודה דתפלה יכול להיות שיוצא איזה מכשול בפסק הלכה לקולא ובריבוי היתרים כמו שנראה במוחש, אבל אוהבי תורתך דע"י הקדמת העבודה דתפלה מעוררים בעצמם האה' לתורה לא רק מצד התורה בעצמה כ"א מצד נותן התורה היינו שאין זה מצד החכ' עמוקה שבתו' שהיא באמת חכמה מופלגה ונפלאה במאד כ"א מצד האלקות שבה, ער העט ליעב די תורה ניט נאר

פאר די גרעסטע וויסענשאפט וואס אין דער תורה איז נאר פאר די געטליכקייט וואס אין תורה איז, הנה אוהבי תורתך ממשיכים את הפנימי' והעצמי' דזהו שלום רב שהוא פנימי' ואז אין למו מכשול דא"א אשר יטעו ח"ו באיזה פסק הלכה שלא כדין התורה להיותם מוסרים ונותנים עצמם לאמיתת קדושתה של תורה אשר הם דבר הוי' ממש.

סה"מ תש"ד ע' 72-81

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שלג

שלום רב לאוהבי תורתך וגו', ומדייק כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו ד"ה זו [דש"פ וישב תש"ד², שבהמשך להמאמר ד"ה פדה בשלום די"ט כסלו תש"ד³], מהו"ע שלום רב, שמזה מובן שיש שלום סתם [ובלשון המאמר שם – שלום מעט⁴] ושלום רב. וגם מהו לאוהבי תורתך, הלא תורה היא חכמה ובינה [כמ"ש⁵ כי היא חכמתכם ובינתכם] והי' מהראוי שישתמש בלשון של לימוד המיוחס לחכמה ובינה ולא בלשון אהבה. ומבאר שם⁶, שאוהבי תורתך הוא שאוהבים את התורה לא רק מצד התורה עצמה (מצד החכמה שבה) כ"א מצד נותן התורה (אוהבי תורתך⁷). וזהו שלום רב לאוהבי תורתך, שהשלום שנעשה ע"י לימוד התורה (סתם) הוא שלום סתם (שלום מעט), משא"כ לאוהבי תורתך, כאשר לימוד התורה הוא לא רק באהבת התורה אלא גם באהבת ה' [ומובן שגם באהבת ישראל, שהרי אהבת ישראל היא כלי לאהבת ה'⁸, ועד שהם כולא חדי⁹], נמשך שלום רב (שלמעלה משלום סתם).

(1) תהלים קיט, קסה. סוף מסכת ברכות.

(2) נדפס בסה"מ ה'תש"ד ע' 72 ואילך.

(3) להעיר, שהקביעות די"ט וכ' כסלו בשנת תש"ד היתה (כבשנה זו – תשמ"ח) ביום ה' וביום ו' – בסמיכות ובתכיפות לש"פ וישב.

(4) ובסיום המאמר שם (סה"מ שם ע' 81) קורא לזה "שלום סתם".

(5) ואתחנן ד, ו.

(6) בסוף המאמר שם.

(7) להעיר מ"היום יום" ב טבת. ד"ה ת"ר מצות נ"ח כו' שנה זו (ה'תשל"ח) סעיף ג (נדפס בקונטרס חנוכה תשמ"ז) [סה"מ חנוכה ע' קעז]. וש"נ.

(8) כתורת אדה"ז – הובאה בהוספות לסה"מ תרנ"ט ע' רט. "התמים" חוברת ד ע' מה [קפח, ב]. אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ח"ג ע' תכו. קונטרס תורת החסידות ע' 24. "היום יום" ו תשרי. ספר השיחות היש"ת ע' 2 ואילך. וראה ספר הערכים-חב"ד כרך א ערך אהבת ישראל ס"ו. וש"נ.

(9) ספר השיחות שם ע' 3.

(ב) **והנה** ענין אוהבי תורתך (שהאהבה לתורה היא מצד נותן התורה) מבואר במאמר הנ"ל⁶, שזה נעשה ע"י הקדמת עבודת התפלה. והענין הוא, כי עיקר העבודה היא אהבת ה' כמאמר¹⁰ לית פולחנא כפולחנא דרחימותא. וזה שייך גם לקו העבודה, כללות ענין העבודה ענין התפלה, כי העבודה והגיעה דתפלה הוא¹¹ לבוא לאהבת ה'. וזהו שענין אוהבי תורתך הוא ע"י הקדמת עבודת התפלה, כי ע"י התפלה הוא בא לאהבת ה', ועי"ז נעשה "אוהבי תורתך", שאהבת התורה שלו היא מצד נותן התורה, כנ"ל. וזהו גם מה שמבואר בכ"מ¹² (בענין תפלת אבא בנימין שתהא תפילתי סמוכה למטתי¹³) שמעלת לימוד התורה הוא כשהוא בא לאחרי התפלה דוקא [הגם שעבודת התפלה היא קו בפ"ע ות"ת היא קו בפ"ע], כי ע"י הקדמת עבודת התפלה הלימוד הוא באופן נעלה יותר, ועד בבחי' אוהבי תורתך.

(ג) **ויובן** זה בהקדם מארז"ל¹⁴ עה"פ¹⁵ על מה אבדה הארץ גו' על עזבם את תורתך על שלא ברכו בתורה תחלה, דמזה מובן, שענין ברכו בתורה תחלה הוא ענין עיקרי לא רק בעבודת האדם בכלל (ועד שע"י זה שלא ברכו בתורה אבדה הארץ) אלא גם בלימוד התורה, שהרי (לא ברכו בתורה תחלה) נקרא בכתוב עזבם את תורתך (עזיבת התורה). אלא שאין זה עזיבת התורה בכלל, כי אם, כלשון הכתוב על עזבם את תורתך (תורתו של הקב"ה). דהנה ענין ברכו בתורה תחלה הוא להמשיך, המשכת ברכה ושפע בתוך התורה¹⁶, וכמובן גם מהלשון ברכו בתורה (דלכאו' הול"ל ברכו לפני, לפני לימוד התורה, ומהו ברכו בתורה), כי ברכה היא מלשון המשכה וכמו המבריך¹⁷ את הגפן¹⁸ [וענין זה (זריעה ונטיעה, כולל המבריך את הגפן) שייך במיוחד לכאן, כי תורה ומצוותי' הו"ע של זריעה בארץ¹⁹], וברכו בתורה הו"ע המשכת אוא"ס בתוך התורה²⁰. והו"ע עסק התורה לשמה לשם התורה עצמה, להמשיך בה גילוי אוא"ס שלמעלה מהחכמה²¹, וע"ד

(10) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א.

(11) קונטרס העבודה בתחלתו. שם רפ"ב. פ"ג.

(12) לקו"ת ברכה צו, ב. וראה שם ואתחנן ד, א.

(13) ברכות ה, ב.

(14) ב"מ פה, ב. נדרים פא, א.

(15) ירמי' ט, יא-יב.

(16) לקו"ת ראה כט, א. סה"מ תקס"ז ע' שיט. שערי תשובה ח"א (שער התפלה) עב, ד.

(17) משנה כלאים רפ"ז.

(18) כ"ה בתו"א מקץ לז, ג. ובכ"מ. ובלקו"ת וסה"מ תקס"ז שם: ברכו מלשון המשכת בריכה.

(19) תו"א שמות נג, ג ואילך. ובכ"מ.

(20) לקו"ת מסעי צא, ד.

(21) לקו"ת שם. ובכ"מ.

מ"ש בספר הבהיר²² ובספר מעין החכמה²³ שדוד הי' מחבר תורה בהקב"ה. וזהו על עזבם את תורתי על שלא ברכו בתורה תחלה, כי ע"י שברכו בתורה היא נעשית תורתי [שממשיך בה אוא"ס], וכשלא ברכו בתורה תחלה הוא עזבם את תורתי, שהתורה אז היא כמו שהיא מצד עצמה ואין נמשך בה גילוי אוא"ס (שלמעלה מהחכמה).

והגם שגם התורה כמו שהיא מצד עצמה היא תורתו של הקב"ה שהוא וחכמתו אחד²⁴, וגם כאשר לומדה אדם לא טהור היא דבריו של הקב"ה שלכן²⁵ אינה מקבלת טומאה כמרז"ל²⁶ עה"פ²⁷ הלא כה דברי כאש מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה²⁸ [דהגם שאדם לא טהור הלומד את התורה אינו שייך להעבודה לחבר תורה בהקב"ה, ואינו שייך גם להעבודה דברכו בתורה תחלה להמשיך אוא"ס בתורה, ומ"מ גם התורה שלו היא דבריו של הקב"ה ונמשלה לאש שבטבעו עולה²⁹ למעלה], הרי מובן, דזה שהתורה שנלמדת ע"י אדם לא טהור היא דבריו וחכמתו של הקב"ה שהוא וחכמתו אחד, הוא בהעלם, ואין זה בערך להדרגא בתורה שהיא "תורתי" (תורתו של הקב"ה) בגילוי. ובפרט שענין ברכו בתורה תחלה הוא (כנ"ל) להמשיך בהתורה גילוי אוא"ס שלמעלה מהחכמה³⁰.

ד) ועפ"ז יובן, דהמעלה שבלימוד התורה שלאחרי התפלה היא לא רק בנוגע להלימוד (דהאדם), שהלימוד שלו שלאחרי הקדמת עבודת התפלה הוא באופן ד"אוהבי תורתך" (כנ"ל סעיף ב), אלא גם בנוגע להתורה (שלומד), כי הענין ד"ברכו בתורה תחלה", המשכת אוא"ס בתורה, הוא (בעיקר) בלימוד התורה שלאחרי הקדמת עבודת התפלה¹⁶. והענין, כי בכדי להמשיך אוא"ס בתורה הוא (בעיקר) כאשר לימוד התורה הוא בביטול³¹. ובכדי שלימוד התורה יהי' בביטול

22) סנ"ח (קצו). הובא בלקו"ת שלח נא, א. ובכ"מ. וכ"ה בזח"ג רכב, ב. תולעת יעקב (לבעמח"ס עבודת הקודש) סוד השבת כח, ד. עבודת הקודש חלק העבודה פכ"ד.

23) הובא בלקו"ת שם מז, ג. נא, א. אוה"ת נ"ך תהלים כרך ב ס"ע תתקיד.

24) תניא פ"ד.

25) וי"ל דזהו שהדין דאין ד"ת מקבלין טומאה למדים ממ"ש הלא כה דברי כאש (ברכות כב, א).

26) ברכות שם. רמב"ם הל' ק"ש ספ"ד.

27) ירמי' כג, כט.

28) וראה בהמאמר (ד"ה שלום רב תש"ד בסופו) יתירה מזו, דגם מי שמגלה פנים בתורה שלא כהלכה (אפילו כשעושה זה במזיד), גם אז התורה "נשארת בטהרתה".

29) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד ריש ה"ב. תניא רפי"ט.

30) שגילוי זה לא ישנו בהתורה כמו שהיא מצד עצמה, גם בתורה שלמעלה, שהרי דוד הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה.

31) לקו"ת ויקרא ד, ד ואילך.

ה"ז ע"י הקדמת עבודת התפלה³². דהנה תפלה הו"ע הביטול, שבעת התפלה צריך לעמוד כעבד לפני רבו³³, שהוא ביטול נעלה יותר מפילוסופיה דק"ש. דבק"ש אף שאסור לרמוז בעיניו ולקרוץ בשפתיו להראות באצבעותיו³⁴ מ"מ יש כמה ענינים שאפשר להפסיק בק"ש³⁵ משא"כ בתפלה³⁶. ועד שק"ש היא (גם) בישיבה משא"כ תפלה היא (דוקא) בעמידה ועד שאין עמידה אלא תפלה³⁷, שההפרש בין ישיבה לעמידה הוא שישבה מורה על ענין ההתיישבות [דזהו מה שפירש רש"י עה"פ³⁸ וישב יעקב שביקש יעקב לישב בשלוה, כי אמיתית ענין ההתיישבות (וישב) הוא לישב בשלוה], משא"כ עמידה מורה על ביטול³⁹. וע"י הביטול דתפלה, גם לימוד התורה שלאחרי התפלה הוא בביטול, ונמשך בה גילוי אוא"ס. וי"ל שזוהי שייכות ב' הפירושים במדרש⁴⁰ עה"פ⁴¹ והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, פירוש א' סולם זה הכבש (תפלה⁴²) ופירוש ב' סולם זה סיני (תורה), כי ע"י הקדמת עבודת התפלה נעשה עילוי (גם) בתורה, שנמשך בה גילוי אוא"ס.

ה) אך עדיין צריך להבין מה שפסוק זה (שלום רב לאוהבי תורתך) בא⁴³ בהמשך ובהוספה למ"ש⁴⁴ וכל בניך לימודי הוי' ורב שלום בניך, דלכאורה גם לימוד התורה דבניך לימודי הוי' וגו' בניך הוא לאחרי הקדמת עבודת התפלה, שהרי כתוב בהם ורב שלום, ומבואר בהמאמר דשלום רב (רב שלום) הוא דוקא לאוהבי תורתך (שאוהבים את התורה מצד זה שהיא תורתך), דאהבה זו היא ע"י הקדמת עבודת התפלה (כנ"ל סעיף א וב'), ומהי ההוספה בשלום רב לאוהבי תורתך על ורב שלום בניך. אך הענין הוא, דהנה ארז"ל⁴³ (עה"פ ורב שלום בניך)

32) ד"ה שלום רב תש"ד ס"ו (סה"מ ה'תש"ד ס"ע 75 ואילך). ובכ"מ. — אף שלפעמים אפשרי, לכאורה, ע"י שהוא לב נשבר מסיבות אחרות, אבל אינו דומה להביטול ע"י תפלה (שע"י ולפני השם).

33) שבת י, א. רמב"ם הל' תפלה פ"ה ה"ד. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סו"ס צה.

34) רמב"ם הל' ק"ש פ"ב ה"ח. טושו"ע (ודאדה"ז) שם ס"ו סג סעיף ו (ז).

35) רמב"ם שם הט"ו-טז. טושו"ע ודאדה"ז שם ס"ו סו.

וגם הדין ד"לא ירמוז וכו'" — מפורש שם הטעם שנראה כקורא דרך עראי, ולא (כ"כ) הענין דביטול. ואפילו בזה איתא שם דבפרשה שני' מותר לרמוז וכו' לצורך מצוה קצת ולצורך מלאכה.

36) ראה טושו"ע (ודאדה"ז) שם ס"ו קד.

37) ברכות ו, ב. שם כו, ב. זח"ג קט, רע"א (ברע"מ). ועוד.

38) ריש פרשתנו (לו, א).

39) ראה לקו"ת נשא כ, ג: אין עמידה אלא שתיקה (סוטה לט, א) ופ"י שתיקה היינו בחי' ביטול מכל וכל.

וכ"ה גם שם כג, ג.

40) ב"ר פס"ח, יב.

41) ויצא כח, יב.

42) וכפירוש הזהר (ח"א רסו, ריש ע"ב. ח"ג שו, ריש ע"ב. וראה גם תקו"ז תמ"ה — פג, א): סולם דא

צלותא.

43) בסוף מסכת ברכות.

44) ישע"י נד, יג.

א"ת בניך אלא בוניך, ופירוש בוניך הוא כמרז"ל⁴⁵ מאי בנאין אלו תלמידי חכמים שעוסקין בבנינו של עולם⁴⁶. וזהו החילוק שבין ב' הפסוקים, דבפסוק ורב שלום בניך שמדבר בענין פעולת התורה בעולם (מה שתלמידי חכמים בונים את העולם ע"י עסק התורה שלהם), גם הכוונה בורב שלום בניך היא (בעיקר) לענין השלום שנעשה בעולם⁴⁷ ע"י עסק התורה, שהתורה ניתנה⁴⁸ לעשות שלום בעולם. ובפסוק שלום רב לאהבי תורתך מוסיף שהשלום רב נמשך גם להתלמידי חכמים עצמם (לאהבי תורתך). וזהו שדוקא בפסוק זה אומר לאהבי תורתך (שהאהבה לתורה היא מצד נותן התורה, שזה נעשה ע"י הקדמת עבודת התפלה), כי בכדי להמשיך ריבוי שלום בעולם אינו מוכרח להקדמת עבודת התפלה, משא"כ בכדי שיומשך שלום רב להתלמידי חכמים עצמם המשכה זו היא דוקא ע"י עבודת התפלה.

ו) ויובן זה בהקדים המבואר בהמאמר (ד"ה שלום רב תש"ד⁴⁹) בענין עבודת הצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות⁵⁰ [שזהו ג"כ ענין תלמידי חכמים שעוסקים בבנינו של עולם⁵¹], שעשרה מאמרות שבהם נברא העולם מכוונים כנגד עשרת הדברות⁵², וכמ"ש⁵³ עשרה עשרה הכף בשקל הקודש, ומה שתלמידי חכמים בונים את העולם הוא שממשיכים את עשרת הדברות [שבהם כלולה כל התורה כולה⁵⁴, כולל גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש⁵⁵] בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם. והגם שגם בתחילת הבריאה עולם על מילואו נברא⁵⁶ (היינו שע"י העשרה מאמרות יש גילוי אלקות בעולם), הרי כוונת הבריאה היא שהאדם ע"י עבודתו ימשיך תוספת אור בעולם⁵⁷, ועד לאור שלמעלה משרש הנבראים, והמשכה זו היא ע"י התורה (עשרת הדברות) דוקא.

(45) שבת קיד, א.

(46) אוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתלג. ד"ה וכל בניך תרפ"ט בתחלתו (נדפס בקונטרס דרושי חתונה קונטרס ב) ובסה"מ קונטרסים ח"א. – ראה שם טז, ב). המשך פדה בשלום ה'תש"ד בתחלתו (סה"מ ה'תש"ד ע' 66 ואילך).

(47) וכדרשת חז"ל (ברכות שם) ע"פ זה "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם".

(48) רמב"ם סוף הל' חנוכה (מספרי עה"פ נשא ו, כו. וראה לקו"ש ח"ח ס"ע 349 ואילך. וש"נ).

(49) סעיף ו (סה"מ תש"ד ע' 75 ואילך). וראה גם ד"ה וכל בניך הנ"ל ס"ג (סה"מ קונטרסים שם יז, סעי"ב ואילך).

(50) אבות פ"ה מ"א.

(51) ראה המשך פדה בשלום הנ"ל בתחלתו.

(52) זח"ג יא, ב.

(53) נשא ז, פו.

(54) ראה ירושלמי שקלים פ"ו ה"א. פרש"י עה"פ משפטים כד, יב. תו"ש מילואים לכרך טז ס"א (ע' רג ואילך). וש"נ.

(55) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. וראה בהנסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1088 הערה 11: ח"ט ע' 252 הערות 1–20.

(56) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.

(57) ראה המשך פדה בשלום הנ"ל שם: וענין הקיום (שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות) הוא ע"י שממשיכים גילוי אור עליון יותר.

וזהו תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם (מרבים דוקא), דהשלום בעולם שנעשה ע"י התלמידי חכמים הוא לא רק שלילת ענינים בלתי רצויים (היפך השלום) שנעשה ע"י החטאים, היינו שיהי' העולם על מילואו כמו שהי' בתחילת הבריאה [ועד שמצד גודל העילוי שלהם (מה שהם בניך לימודי הוי') אין צריכים לזה עבודה מיוחדת, כי חטא והעלם דעולם שנעשה ע"י החטא אינו אצלם (לגבם), ורואים את העולם כמו שהוא על מילואו כמו שהי' קודם החטא], אלא יתירה מזו, שמרבים שלום בעולם, ורב שלום בניך, (בדוגמת) ריבוי השלום שיהי' לע"ל⁵⁸, לפי שע"י עסק התורה שלהם ממשיכים מעצמות אוא"ס שלמעלה משרש העולמות, וע"י משלימים הכוונה דנתאוה⁵⁹ הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים.

ז) וביאור הענין (דמרבים שלום בעולם) בעומק יותר, יובן ממ"ש בהמאמר⁶⁰ דקיום העולם הוא ע"י שממשיכים בהעשרה מאמרות (שבהם נברא העולם) את עשרת הדברות, דיש לומר דכוונתו בזה שמדגיש עשרת הדברות דוקא (שניתנו במ"ת) היא, שקיום העולם הוא ע"י העבודה דתומ"צ שלאחרי מתן תורה דוקא. דהגם שגם ע"י עבודת האבות (דהאבות הן הן המרכבה⁶¹) נמשך תוספת אור בעולם (שלמעלה מהאור דעשרה מאמרות)⁶², מ"מ, מכיון שעבודת האבות היתה בכח עצמם (שהרי לא נצטוו על זה), לכן, האור שנמשך ע"י עבודתם הוא (בכללות) רק מבחי' שרש הנבראים (כידוע ההוכחה על זה⁶³ ממעין עין עיטם⁶⁴), ואין זה בערך כלל להמשכה ע"י קיום המצוות שלאחרי מתן תורה⁶⁵. ויתירה מזו, שגם עבודת אדה"ר, וכמו שהי' בג"ע (ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה⁶⁶) ולפני החטא, שהיא נעלית יותר מעבודת האבות⁶⁷, והאור שנמשך ע"י עבודתו הוא הוספה באין ערוך לגבי העולם כמו שהוא מצד עצמו [ועד שי"ל שזה בדוגמת ההמשכה ע"י המצוות שלאחרי מתן תורה, וכמארז"ל⁶⁸ לעבדה אלו רמ"ח

(58) אוה"ת ראה ס"ע תשעח.

(59) ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

(60) הובא לעיל סעיף ו.

(61) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. ולהעיר מתו"א יתרו עג, א דהאבות הם מרכבה להעלות בחי' אדם לאוא"ס שלמעלה מהשתל'. ויש לומר, שלכן המשיכו מבחי' האור שלמעלה מהאור דעשרה מאמרות.

(62) ראה בארוכה המשך תער"ב ח"א פק"ל (ע' רנא) ואילך. סה"מ עטר"ת ע' קפח ואילך. ובסה"מ עטר"ת שם, דאין הכוונה (רק שאותו האור) "שבברה"ע הי' בהסתר, וכאן (אצל האבות) הוא שבא בגילוי, כי אם, שנתוסף אור חדש שלא הי' בברה"ע.

(63) המשך ר"ה תשי"ג פ"ט (סה"מ תשי"ג ע' 23). ובכ"מ.

(64) יומא לא, א.

(65) ראה גם המשך תער"ב וסה"מ עטר"ת שם.

(66) בראשית ב, טו.

(67) ראה סה"מ עת"ר ע' ריז.

(68) ראה של"ה טז, א. תיב"ע, אלשיך, ילקוט ראובני ואור החיים עה"פ. זהר ח"א כז, א. ח"ב קסה, ב.

תקו"ז תכ"א (סב, סע"א). תנ"ה (פח, ב). וראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' שצט ובהנסמן שם.

מ"ע ולשמרה אלו שס"ה מל"ת, שהעבודה דאדה"ר בג"ע (לעבדה ולשמרה) היא דוגמת רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת שלאחרי מתן תורה, מ"מ, גם ההמשכה ע"י עבודת אדה"ר בג"ע היתה רק הארה⁶⁹, מכיון שעד מתן תורה היתה הגזירה⁷⁰ עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה. משא"כ ההמשכה ע"י התומ"צ שלאחרי מתן תורה (שאז בטלה הגזירה⁷⁰) היא המשכת העצמות. ועפ"ז יובן בעומק יותר הענין דמרבנים שלום בעולם, דהריבוי שלום בעולם הוא לא רק שנמשך בו הגילוי דאוא"ס שלמעלה משרש העולמות, אלא יתירה מזו, שנמשך בו העצמות, שלימות הענין דדירה בתחתונים, דירה לעצמותו⁷¹.

ח) **והנה** מכיון שאין הקב"ה מקפח שכר כל ברי⁷², לכן, ריבוי השלום שנעשה בעולם ע"י התלמידי חכמים נמשך גם להתלמידי חכמים עצמם⁷³. והיינו, שהנח"ר לבורא מזה שנעשה לו ית' דירה בתחתונים, יתגלה להתלמידי חכמים שעשו את הדירה, וגילוי זה הוא למעלה מהשכר דעוה"ב כמו שהוא מצד עצמו. שהשכר דעוה"ב מצד עצמו הוא בחי' נח"ר דהנברא שבאין ערוך לגבי הנח"ר דהבורא, שלכן יפה שעה אחת בתשובה ומעשים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב⁷⁴, כי עוה"ב (שכר מצוה) הוא נח"ר דהנברא שבאין ערוך לגבי הנח"ר דהבורא – תשובה ומעשים טובים בעוה"ז⁷⁵. אלא שכיון שאין הקב"ה מקפח שכר כל ברי', יומשך להצדיקים (שעשו את הנח"ר דהבורא) גם בחי' נח"ר דהבורא⁷⁶.

אמנם בכדי שיוכלו לקבל בחי' נח"ר זה שאינו בערכם כלל [שהרי נח"ר זה הוא תענוג העצמי דעצמותו ית', שאין שייך בו שום גדר כלל], לזה צריך שיהיו בבחי' ביטול בתכלית, שאינם מציאות לעצמם כלל [וע"ד מרז"ל מאן פני האדון ה'⁷⁷ דא רשב"י⁷⁸, והוי' בהיכל קדשו⁷⁹ דא ר"י ב"ר לעזר בכנישתא מדרשא

(69) ראה סה"מ עת"ר שם "דמצות דהאבות ריחות היו (שהש"ר פ"א, ג), וכמו"כ י"ל גם דאדה"ר".

(70) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(71) ד"ה מי יתנך תקס"ה (סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפט. ועם הגהות – באוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרעט ואילך). אוה"ת בלק ע' תתקצו. סה"מ תרס"ב ע' שלה. תרע"ח ע' קצג. המשך תרס"ו ס"ע ג. שם ע' תמה. סה"מ תרצ"ט ע' 84. ובכ"מ.

(72) מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ משפטים כב, ט.

(73) ראה גם סד"ה וכל בניך תרפ"ט (סה"מ קונטרסים ח"א יט, סע"ב). ד"ה וכל בניך ה'תשמ"א (נדפס בקונטרס י"ד כסלו תשמ"ח) ספ"א [סה"מ דרושי חתונה ע' עט].

(74) אבות פ"ד מ"ז.

(75) המשך וככה תרל"ז פ"ב. וראה גם לקו"ת ראה כט, רע"א.

(76) המשך הנ"ל ספ"ב ורפ"ו. וראה לקו"ש ח"ה ע' 245 ואילך.

(77) משפטים כג, יז. תשא לד, כג.

(78) זח"ב לח, א. וראה בהמצויין בניצוצי זהר (להרב ראובן מרגליות) שם. – נתבאר בסה"מ תקס"ד ע' קו. תרנ"ה ע' נב ואילך. תרפ"ז ע' קב ואילך. תרצ"ט ע' 167 ואילך. ובכ"מ.

(79) חבקוק ב, כ.

דקיסרין⁸⁰], שע"ז הם יכולים לקבל הנח"ר והתענוג דהבורא, כי התענוג דהבורא הוא התענוג שלהם. ובדוגמת העבד, שכיון שאינו מציאות לעצמו וכל מציאותו היא מציאות האדון⁸¹, תענוג האדון הוא תענוג העבד⁸².

וזהו שלום רב לאוהבי תורתך (לאוהבי תורתך דוקא), כי הכלי ל"שלום רב" (נח"ר דהבורא) הוא ביטול בתכלית (כנ"ל), ענין "אוהבי תורתך", שעסק התורה שלהם (וכן גם קיום המצוות שלהם) הוא לא בכדי לקבל שכר (כי אינם רוצים שום דבר לעצמם), וכל עבודתם בתומ"צ היא רק מצד אהבת ה', כמו אברהם אבינו שלא עבד אלא מאהבה⁸³. וזה נעשה ע"י עבודת התפלה [כמבואר לעיל (סעיף ב) מהמאמר (ד"ה שלום רב תש"ד) שענין אוהבי תורתך הוא כשלימוד התורה הוא לאחרי הקדמת עבודת התפלה], כי תפלה הו"ע הביטול (כנ"ל סעיף ד), ולכן ע"י עבודת התפלה באים לביטול זה שאינו שום מציאות לעצמו וכל מציאותו הוא האדון.

וזהו ג"כ הטעם שבפסוק ורב שלום בניך לא נאמר אוהבי תורתך [עבודת התפלה], כי בנוגע להמשכת השלום בעולם [ענין בוניך העוסקים בבנינו של עולם], הרי ידוע⁸⁴ שגם בלי עבודת התפלה (ועד שכשחסר בהשלימות דיר"ש) אפשר לכוון הלכה לאמיתתה, וע"י שפוסקים פס"ד אמיתי [ומכ"ש כאשר עושים מעשה בפועל ע"פ הפס"ד] נמשך רב שלום בעולם. אבל בכדי שיומשך זה להתלמידי חכמים עצמם, הנה זהו דוקא ע"י שנעשו כלים לזה, ע"י קדימת עבודת התפלה, כנ"ל.

ו"ש לומר שהכלי להגילוי דנח"ר לבורא הוא לא רק העבודה דבחי' עבד, אלא גם העבודה דבחי' בן. ובפרט שענינם של נש"י הוא (בעיקר) בנים אתם להוי' אלקיכם⁸⁵, כמבואר בתניא⁸⁶. וזהו שהפסוק שלום רב לאוהבי תורתך בא בהמשך לורב שלום בניך, היינו שהוא שכר ל"בניך" (על עבודתם שמרבים שלום בעולם, כנ"ל סעיף ח), בחי' בנים. והגם שאמרו אל תקרי בניך אלא בוניך, הרי ידוע הכלל⁸⁷ בהלימוד "אל תקרי" שאינו שולל הפירוש הנקרא (אלא מוסיף עוד

(80) ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג קרוב לסופה.

(81) שלכן "מה שקנה עבד קנה רבו" (פסחים פח, ב. קידושין כג, ב). ועד שלכמה דעות נקנה מלכתחילה לרבו (ראה רשב"א קידושין שם).

(82) המשך תרס"ו ע' שכה-שכו.

(83) רמב"ם הל' תשובה פ"י ה"ב. וראה לקו"ש ח"כ שיחה ב' לפ' לך לך (ע' 45 ואילך).

(84) ס' השיחות תורת שלום ע' 176.

(85) ראה יד, א.

(86) רפ"ב.

(87) ראה ס' הליכות אלי ס"ג. ועיין מו"נ ח"ג פמ"ג. שו"ת הרדב"ז ח"ג תשובה אלף סח (תרמג).

אנציקלופדי' תלמודית ח"ב מערכת אל תקרי.

פירוש), דמזה מובן, שהשכר דשלום רב, שהוא הנח"ר דהבורא (כנ"ל), הוא (גם) ל"בניך" כפשוטו, בחינת בנים⁸⁸.

יו"ד) ויובן זה בהקדים מה שמבאר רבנו הזקן (בעל הגאולה די"ט כסלו⁸⁹) בתו"א ד"ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו⁹⁰ בענין ההפרש בין תורה למצוות, שבקיום המצוות, האדם המקיים את המצוות הוא בבחי' עבד, כעבד המקיים מצות המלך ועושה דבריו, משא"כ בלימוד התורה ה"ה המלך עצמו⁹¹, כמאמר⁹² מאן מלכי רבנן. שכאשר עסק התורה הוא בבחי' ביטול, אזי ואשים דברי בפ"ך⁹³, דברי ממש, היינו (שלא האדם הוא המדבר, כי אם) שדבר ה' זו הלכה⁹⁴ היא היא הנגלית בו והיא המדברת מתוך גרונו. וזהו מאן מלכי רבנן, כי להיות שלימוד ההלכות שלהם הוא בביטול, הרי לימוד ההלכות שלהם הוא באופן שהמלך עצמו (ממה"מ הקב"ה) גוזר ואומר את הפסק דין (ההלכה). וממשיך שם, שזהו מ"ש וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מגורי הוא לשון יראה⁹⁵ וגם לשון אוצר [כמו מגורה מליאה פירות⁹⁶, שהוא כלי שאוצרין לתוכו], ושניהם עולים בקנה אחד כמ"ש⁹⁷ יראת ה' היא אוצרו וכן בדברי רז"ל⁹⁸ אוצר של יראת שמים. [ופירוש זה כתבו הה"מ⁹⁹

(88) ראה סד"ה וכל בניך תרפ"ט, שע"י הענין דורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך, "יקויים גם בהם (בהתלמידי חכמים עצמם) ורב שלום בניך כמ"ש (תהלים קכח, ו) וראה בנים לבניך שלום על ישראל", דמזה שאומר שיקויים בהם ורב שלום בניך (ואינו מוסיף א"ת כו') – ובפרט שמביא ע"ז הפסוק וראה בנים לבניך גו' – משמע, שכוונתו ב"בניך" (כאן) היא כפשוטו, שע"י עבודתם שעוסקים בבנינו של עולם, יהי שלום לבניך" כפשוטו, בנים.

(89) ולהעיר, שגאולתו היתה ביום ג' פרשת וישב – לקו"ד דלהלן הערה 100.

(90) כז, ב.

(91) ולהעיר ממחז"ל עבד מלך מלך (שבועות מז, ב. ספרי עה"פ דברים א, ז. הובא בפרש"י עה"ת לך לך טו, יח. בהעלותך יב, ח. דברים שם).

(92) ראה גיטין סב, סע"א.

(93) ישעי נא, טז.

(94) שבת קלח, ב.

(95) ראה זח"א קפ, א: מאי מגורי אביו כד"א (ירמי' ו, כה. ועוד) מגור מסביב, דכל יומי הוה דחיל. ולהעיר מבעה"ט עה"פ "מגורי: ב' במסורה – הכא, ואידך מגורי אל חרב (יחזקאל כא, יז). ובפרש"י יחזקאל שם: ת"י מגורי לשון אוגר בקיץ . . ומנחם חברו לשון יראה כמו ויגר מואב (בלק כב, ג).

(96) פסחים ד, ריש ע"ב. וש"נ.

(97) ישעי לג, ו.

(98) ברכות לג, ב.

(99) וזה שאדה"ז לא כתב זה "בשם אומרו", הה"מ – י"ל שהרי הוא בפרש"י ועוד הנ"ל. ויותר נ"ל – כיון שכן הוא בכו"כ ענינים בתניא ובשאר ספריו – כי מצינו כן בכו"כ גדולי ישראל. ואבוהון דכולהו – ר' אליעזר הגדול, שברובם ככולם דמאמריו לא הזכיר שם רבו – אף "שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו לעולם" (סוכה כז, ב. וש"נ).

ואולי יש לבאר זה בב' אופנים:

א) ע"ד שאמר ר' אלעזר לר' יוחנן "תלמידך יושב ודורש סתם והכל יודעים כי שלך היא" (יבמות צו, ב). [ובפרט בנוגע לאדה"ז שכתב בה"שער" של ספר התניא [ובפרטיות יותר – בהקדמתו לתניא (ד, א)] שהוא "מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים קדושי עליון נ"ע", ואולי י"ל שהודעה זו היא גם בנוגע להמאמרים

(בעל ההילולא די"ט כסלו¹⁰⁰) באו"ת¹⁰¹ שמגורי אביו היא יראת אביו שבשמים, ובהמשך הענין שם¹⁰²: מגורי לשון אסיפה וכניסה כמו אוגר¹⁰³ בקייץ]. ופירוש מגורי אביו הוא, שהביטול דיראה [ובפרט הביטול דיראה עילאה] הוא כלי קיבול [אוצר] להגילוי דחכמה עילאה [דחכמה עילאה נק' אביו¹⁰⁴]. וכנ"ל, דכשעסק התורה הוא בביטול, אזי ואשים דברי בפיך, שדבר ה' זו הלכה היא המדברת מתוך גרונו.

יא) **והנה** מהביאור בתו"א שהביטול דיראה שהוא כלי לח"ע נק' מגורי אביו, היינו שהקב"ה נקרא כאן לא בתואר אדון כ"א בתואר אב [וכלשון הה"מ שמגורי אביו היא יראת אביו שבשמים], מובן מזה, שביטול זה הוא (לא הביטול דעבד, כ"א) הביטול דבן, וע"י ביטול זה (דבן), "דבר ה' זו הלכה היא הנגלית בו והיא המדברת מתוך גרונו", כי בהעבודה דבחי' בן אפשר להיות ביטול אמיתי בתכלית, שאינו מציאות לעצמו כלל וכל מציאותו היא מציאות האב. [וכמבואר בלקו"ת¹⁰⁵, דזה שהנשמות נק' בנים אין זה כמו בנן למטה שעם היותו נלקח ממוח האב הוא נפרד ממנו אח"כ (שלכן אבידתו ואבידת אביו אבידתו קודמת¹⁰⁶), כי אם, שהנשמה היא כולא חד ואינה נפרדת ממנו ית' כלל]. ולא עוד, אלא שביטול זה נעלה יותר מהביטול דעבד, ויתירה מזה כנ"ל (מהתו"א) שע"י עסק התורה בביטול הוא לא כעבד המקיים מצות המלך אלא הוא המלך עצמו.

שלו וכו' – כיון שהתניא הוא היסוד והתושב"כ ד(כל) חסידות חב"ד (מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שבסו"ס קיצורים והערות לתניא ע' קיח. שם ע' קכג ואילך)].

ב) לאחר ששמע זה מרבתי – השיג זה בשכלו הוא, ועד שנקראת על שמו (ראה ע"ז יט, א. קידושין לב, סע"א ואילך), ויתרה מזה – תורתו (וראה תניא פ"ה). ולכן אין לומר בשם אומרו – כיון שאמר זה (לא מפני שקיבל כן מרבתי, כ"א) מפני שהשיג כן בשכלו הוא. [ובפרט בנוגע לאדה"ז, שהי' נשמה חדשה (ספר השיחות ה'תש"ה ע' 127 ואילך), שגם בהענינים ששמע מרבתי – גילה בהם (ע"י שהביאם בהבנה והשגה דחב"ד) אור חדש (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות סעיף ו)].

100) ולהעיר, שהסתלקותו היתה (כמו גאולת אדה"ז) ביום ג' פרשת וישב. וראה שיחת ליל כ' כסלו תרצ"ד ס"ג (לקו"ד כרך א קא, א).

101) הוצאת קה"ת פרשתנו (וישב) יז, ב (בהוצאת קה"ת ה'תשמ"מ ואילך – סמ"ח).

102) יח, סע"א (סנ"א). וראה ג"כ שם פו, ב (סש"ז). לקו"א סוס"ב ורס"ג (ה, ב).

103) לשון הכתוב – משלי יו"ד, ה. וראה פרש"י יחזקאל שבהערה 95.

104) וע"פ הידוע (תו"א ותו"ח ר"פ לך לך. ובכ"מ) שאברהם הוא בחי' חכמה עילאה – יש לקשר זה גם עם פירוש הפשוט ש"מגורי אביו" קאי על אביו של יעקב, כי (גם) אברהם נקרא אביו של יעקב כמו שאמר יעקב (ויצא לא, מב) אלקי אבי אברהם.

ואולי י"ל דבלשון התו"א (וישב כו, ב) ד"ח"ע נק' אביו" (ולא 'נק' אבי') – מרומז גם שח"ע נק' 'אביו' דיעקב.

105) דרושים לר"ה סב, ד.

106) ב"מ לג, א (במשנה).

יב) וזהו וכל בניך לימודי הוי' ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך (וממשיך) שלום רב לאוהבי תורתך, שעבודת התלמידי חכמים הנק' בנים (בניך) היא כפירוש הה"מ¹⁰² עה"פ וישב יעקב בארץ מגורי אביו (שהו"ע העבודה דבחי' בנים, כנ"ל) "לאגור ולאסוף הניצוצות הקדושים ולהכניסם ולהעלותם לעילא". [דזהו ג"כ מה שממשיך בכתוב בארץ כנען, כנען מלשון סוחר, שתכלית ירידת הנשמה למטה היא "לקנות לה סחורה וקנינה דוקא בעוה"ז"¹⁰⁷ ע"י הניצוצות שמבררת, וזהו ג"כ מה שממשיך בפרשה¹⁰⁸ והנה אנחנו מאלמים אלומים, שקאי על בירור הניצוצות¹⁰⁹]. ועי"ז וישב יעקב, (ביקש¹¹⁰ יעקב לישב) בשלוה – ענין השלום, הן השלום בעולם כמרז"ל תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, והן שלום להתלמידי חכמים עצמם, כמו שממשיך שלום רב לאוהבי תורתך, כי כיון שהתלמידי חכמים הנק' בנים הם בתכלית הביטול כנ"ל, לכן בחי' הנח"ר דהבורא מזה שמרבים שלום בעולם נמשך גם להתלמידי חכמים עצמם. וזהו שלום רב לאוהבי תורתך, שע"י שעבודתם בתומ"צ היא (לא בכדי לקבל שכר, אלא) מצד אהבת ה', לעשות נח"ר לבורא [ויודעים שהשכר שלהם, נח"ר דנברא, הוא (כנ"ל סעיף ח) באין ערוך להנח"ר דבורא], הנה ע"י ביטול זה נמשך להם בגילוי הנח"ר והתענוג דהבורא, דכיון שאינם מציאות לעצמם כלל, הרי התענוג דהבורא הוא התענוג שלהם.

סה"מ מלוקט ח"ב ע' קצט¹¹¹

(107) או"ת שם יח, ב. וראה גם תו"א ריש פרשתנו.

(108) וישב לז, ז.

(109) תו"א פרשתנו כז, ג ואילך.

(110) להעיר שבין רוגזה של דינה ורוגזו של יוסף (כ"ר פפ"ד, ג) ישב בשלוה. וראה לקו"ש וישב תשמ"ז

[ח"ל ע' 176 ואילך].

(111) ד"ה שלום רב, מוצאי ש"פ וישב, מבה"ח טבת – בחדרו – ה'תשל"ח – מוגה.

שלד

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשולי [פסוק זה הובא בסיום מסכת ברכות בהמשך למאמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר² וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך], וידועים דיוקי רבותינו נשיאינו בזה, ובפרט בדרושי כ"ק מו"ח אדמו"ר (שכבר נדפסו)³, דמזה שנאמר שלום רב מובן שיש שלום מעט ושלום סתם ושלום רב, וצריך להבין הענין בזה.

(1) תהלים קיט, קסה.

(2) ישעי' נד, יג.

(3) רד"ה זה תשי"ד (סה"מ תשי"ד ע' 72).

גם מהו לאוהבי תורתך, דלכאורה תורה נקנית ע"י הלימוד והי' צ"ל ללומדי תורתך (וכמובא לפני זה במארז"ל הנ"ל וכל בניך לימודי ה'). גם מהו שממשיך ואין למו מכשול.

והענין הוא, דמ"ש לאוהבי תורתך דוקא, הכוונה בזה משום דלימוד התורה צ"ל בהקדמת עבודת התפילה, וזהו ענין ברכת התורה שלפני לימוד התורה, כמאמר⁵ ברכו בתורה תחילה, כי ע"י ברכת התורה ועבודת התפילה שלפני לימוד התורה, הוא ממשיך את נותן התורה בתורה שלומד. וזהו לאוהבי תורתך, כי לית פולחנא כפולחנא דרחימותא⁶. [ויש לומר (במאמר המוסגר), שזהו גם הטעם דלאחר שמאריך הרמב"ם בסוף הלכות תשובה⁷ בענין אהבת ה' (שצ"ל באהבתו תשגה תמיד⁸), ממשיך⁹ ביאור ענין תורה לשמה, שהוא משום שלימוד התורה צ"ל בהקדמת עבודת התפילה, ולית פולחנא כפולחנא דרחימותא]. ומכיון שגדול לימוד שמביא לידי מעשה¹⁰, לכן, ע"י לימוד התורה בהקדמת עבודת התפילה, הרי אז גם קיום המצוות הוא כדבעי, דאין למו מכשול, דזכה ונעשית לו סם חיים¹¹. כי בלימוד התורה בכלל (בלי הקדמת עבודת התפילה) הרי אפשר שתהי' סם חיים ואם לא זכה יכול להיות להיפך ח"ו¹¹, אבל ע"י ברכת התורה ועבודת התפילה שלפני התורה פועלים שאין למו מכשול.

והנה ע"י לימוד התורה באופן זה, בהקדמת ענין התפילה (ואהבה), שממשיך את נותן התורה, פועלים בכל העולם כולו שיהי' בו לא רק שלום סתם, אלא שלום רב. וכמובא בתחילת מאמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא, שתלמידי חכמים מרבים שלום בעולם. והענין הוא, דהנה אף שעולם על מילואו נברא מצד עצמו¹², מ"מ הרי כתיב¹³ ארץ יראה ושקטה, בתחילה יראה ואח"כ שקטה, היינו שלפני מתן תורה עדיין ארץ יראה, ורק ע"י מתן תורה ביום הששי¹⁴ שקטה¹⁵, כי עיקר החידוש דמתן תורה הוא שנמשך נותן התורה, דענין התורה בכלל כבר הי' לפני מתן תורה בזמן האבות וכו', והחידוש דמתן תורה הי' ביטול הגזירה דעליונים לא

(4) בהבא לקמן – ראה סה"מ שם ע' 73 ואילך.

(5) ב"מ פה, ריש ע"ב. נדרים פא, א. וראה ר"ן נדרים שם. ב"ח לטווא"ח סימן מז.

(6) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א. לקו"ת שלח מב, ג. ובכ"מ.

(7) פ"י ה"א ואילך.

(8) משלי ה, יט.

(9) שם ה"ד ואילך.

(10) קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

(11) יומא עב, ב.

(12) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.

(13) תהלים עו, ט.

(14) ל' הכתוב – בראשית א, לא.

(15) שבת פח, א.

ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים¹⁶, היינו שהתורה תפעל גם בתחתונים, בעבודה במעשה בפועל, וזה נפעל ע"י מתן תורה, שנמשך נותן התורה בתורה. ומכיון שאמרו רז"ל¹⁷ עה"פ¹⁸ עשרה עשרה הכף בשקל הקודש, שעשרת המאמרות תלויים בעשרת הדברות, לכן השלימות שבעולם (אף שעולם על מילואו נברא) כפי שנברא ע"י עשרה מאמרות, נפעלה דוקא ע"י עשרת הדברות שאז נהי' שקטה, שהעולם פסק לנוע ולהזדעזע (אז די וועלט הערט זיך אויף שאַקלען און טרייסלען). ועד"ז הוא בעבודת כל אחד ואחד, שצריך להמשיך את נותן התורה בתורה שלומד, והוא ע"י הקדמת עבודת התפילה, כמאמר¹⁹ מבית הכנסת לבית המדרש כו'. וע"י לימוד התורה באופן זה מרבים שלום בעולם, שפועלים שלום רב, היינו ריבוי באיכות (כי הריבוי ברוחניות ענינו ריבוי באיכות)²⁰, למעלה מהשלום שבעולם שעל מילואו נברא.

ויש לקשר כל זה עם שיעור החומש דיום זה (ש"פ וישב), דכתיב ב"י²¹ ובגפן שלשה שריגים גו', ואמרו רז"ל במדרש²² (ובגמרא²³) גפן אלו ישראל, ג' שריגים אלו ג' אבות, ובזהר²⁴ פירשו שהם כהנים לויים וישראלים, ומבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ²⁵ (כנראה מיוסד על מאמר כ"ק אדמו"ר הזקן), שג' השריגים הם הג' קוים שעליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמילות חסדים²⁶. והם ג' הקוים שבמארוז"ל²⁷ עה"פ²⁸ פדה בשלום נפשי גו', כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם. והנה ג' הקוים האלו יכולים להיות כל א' בפני עצמו, כהנים בפני עצמם לויים בפני עצמם וישראל בפני עצמם, והחידוש שע"י השלום הוא שכולם יהיו מציאות אחת, דע"י הכהנים בעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם מקריבים קרבן אחד שיהי' לרצון כו'²⁹. ובעבודת האדם הו"ע לימוד התורה וקיום המצוות בהקדמת עבודת התפילה, היינו שכל ג' הקוים הם ביחד. וזהו מה שממשיך והיא

16) תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג.

17) זח"ג יא, ב.

18) נשא ז, פו.

19) שו"ע אדה"ז או"ח סקנה" ס"א (ע"פ ברכות בסופה).

20) סה"מ תש"ד ע' 72.

21) מ, י.

22) ב"ר פפ"ח, ה.

23) חולין צב, א.

24) ח"א קצב, א.

25) אוה"ת פרשתנו (וישב) תתקז, א.

26) אבות פ"א מ"ב.

27) ברכות ח, א. וראה אוה"ת לתהלים (יהל אור) עה"פ שבהערה הבאה (ע' רד ואילך).

28) תהלים נה, יט.

29) ראה גם אוה"ת פרשתנו שם, ב.

כפורחת עלתה ניצה²¹, דקאי על העבודה דקריאת שמע³⁰ שהיא שלימות עבודת התפילה, שעל ידה הפריחה היא בזריזות³¹. וע"ד המבואר³² בענין מקל שקדים דאהרן, והנה פרח מטה אהרן, שהפריחה היא במהירות וזריזות, ועד"ז הוא גם בברכת כהנים.

וע"י העבודה בג' הקוים בשלימות, עי"ז באים למ"ש בגמרא שם גפן אלו ישראל שנאמר³³ גפן ממצרים תסיע, ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמרו על פסוק זה במאמרי הגאולה די"ב תמוז³⁴, דכל כוונת הגלות היא בשביל תסיע, העלי' שעל ידה, וכמו בי"ט כסלו שהמאסר והגאולה פעלו עילוי בהפצת המעיינות שלאחרי זה³⁵, וע"י העבודה דיפוצו מעיינותיך חוצה, ואחדות בני"י, באים להגאולה, ובאופן של תסיע, בזריזות (ע"ד מקל שקד הנ"ל) במהרה בימינו ממש, בביאת משיח צדקנו.

ד"ה שלום רב, ש"פ וישב,
כ"ג כסלו, מבה"ח טבת תשמ"ב³⁶

(30) ראה שהש"ר פ"ז, ג. אוה"ת שם תתקח, ב.

(31) ראה גם בר"ש שם. רמב"ן עה"פ שם. אוה"ת שם תתקט, א-ב.

(32) לקו"ת קרח נה, ג ואילך. סהמ"צ להצ"צ קיב, א-ב. ועוד.

(33) תהלים פ, ט.

(34) סה"מ תרפ"ז ע' קצז (קונטרסים ח"א קעו, ב) ואילך.

(35) ראה סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

(36) הנחה בלתי מוגה – סה"מ נ"ך-מאחז"ל ע' צט ואילך.

שלה

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, וידוע המאמר בזה שנאמר לפני ארבעים שנה, בי"ט כסלו תד"ש², דע"פ מארז"ל³ עד ארבעים שנין לא קאי אינש אדעתי' דרבי', מובן, שבהגיע שנת הארבעים ישנו הענין דקאי אדעתא דרבי', אלא שמובן שענין זה אינו מעצמו אלא דוקא ע"י היגיעה והלימוד בהמאמר, דעי"ז שמתייגעים ולומדים הרי האותיות מחכימות ומאירות וכו'⁴ עד שנעשה קאי אינש אדעתי' דרבי'. והנה כמאמר זה (ד"ה פדה בשלום תד"ש) מדייק מהו הענין שהפדי' היתה בשלום דוקא, וגם מהו שנותן טעם לדבר, כי ברבים היו עמדי,

(1) תהלים נה, יט.

(2) סה"מ תש"ד ע' 66 ואילך.

(3) ע"ז ה, ב.

(4) ראה של"ה קצא, ב. מגדל עוז ה' אישות פ"ד ה"ט.

ולכאורה זהו דבר מובן ופשוט מעצמו שצ"ל פדי' בשלום, דמכיון ששלום הוא האופן היותר טוב בהפדי', הרי פשוט שצריך להיות בשלום דוקא ומה צריך לנתינת טעם דברבים היו עמדי. והנה בהמשך המאמרים שם⁵ (בהמאמר דש"פ וישב) מדייק ג"כ במ"ש שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול, מהו ענין שלום רב ואין מספיק שלום סתם, וגם מהו שנאמר לאהבי תורתך, והרי תורה היא ענין השייך להבנה והשגה ולימוד והי' לו לומר ללומדי תורתך⁷. וגם מהו החידוש דשלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול, הרי התורה בכלל מגינה ומצלא⁸, ולשם מה צריך אוהבי תורתך דוקא כדי שיהי' אין למו מכשול.

ולהבין כל זה, הנה ידוע דתכלית הכוונה בעבודת האדם למטה היא לברר את העולם ולעשות לו ית' דירה בתחתונים⁹. דעבודה זו היא בעולם מלשון העלם והסתר¹⁰, ועד שהעולם הוא רשות הרבים, עד שנאמר בוי¹¹ כתוב נעשה¹² לשון רבים והרוצה לטעות יטעה, היינו דהגם שהאדם נעשה בצלמנו כדמותינו¹², בצלם ודמות שלמעלה, מ"מ מעמד ומצב העולם הוא שאפשר להיות מציאות של הרוצה לטעות יטעה, כי נכתב לשון רבים, ענין של רשות הרבים, טורי דפרודא, ובעולם זה צריך לברר הבירורים עד שעושים דירה בתחתונים.

והנה בעבודה זו יש ב' אופנים. אופן א' הוא העבודה בדרך מלחמה והתלבשות בהמתברר, שזהו ענין עבודת התפילה, שהתפילה היא המביאה את כל צרכי האדם, וכל¹³ צרכיו הם בבחי' נהמא אפום חרבא ליכול¹⁴, היינו ענין של בירור בדרך מלחמה דוקא. והגם שנאמר¹⁵ כי תצא למלחמה על אויביך, היינו¹⁶ שכבר בצאתו למלחמה הוא נמצא על אויביך ולמעלה ממנו, מ"מ עדיין יש מציאות של אויביך, וצריך למלחמה מיוחדת. וזהו ענין התפילה, שבפשטות ענינה בקשת צרכיו כנ"ל, וגם ברוחניות היא סולם מוצב ארצה¹⁷ דוקא, היינו שמתלבשת

(5) סה"מ שם ע' 72.

(6) תהלים קיט, קסח.

(7) להעיר מספרי נשא ו, כו. במדב"ר פי"א, ז. וראה לקו"ש חט"ו ע' 314.

(8) סוטה כא, א.

(9) ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

(10) ראה לקו"ת במדבר ה, סע"ג (מקה"ר פי"ג, יא). שלח לז, ד. שבת שובה סד, ב. ביאורה"ז להצ"צ ח"א

ע' שנה (מפסחים נ, א). סה"מ הי"ט ע' 160 ואילך. וראה גם תקו"ז תמ"ב. ובכ"מ.

(11) ב"ר פ"ח, ח. וראה פרש"י עה"פ.

(12) בראשית א, כו.

(13) ראה סנהדרין לח, א.

(14) זח"ג קפח, ב.

(15) ר"פ תצא (כא, י).

(16) ראה לקו"ת תצא לו, רע"א.

(17) ויצא כח, יב. וראה זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תקו"ז תיקון מה (פג, א).

בעניני ארץ כו'. ואופן הב' היא העבודה שע"י לימוד התורה, שהבירור שנעשה ע"י התורה הוא שלא בדרך התלבשות בלבושי המתברר אלא בדרך שלום ומנוחה, בירור שמלמעלה למטה. וזהו מה שהתורה נמשלה לאש ואינה מקבלת טומאה כו'¹⁸. וזהו מה שאמרו רז"ל¹⁹ תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר²⁰ וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך, כי ע"י לימוד התורה פועלים שלום בעולם. וכדאיתא במדרש²¹ (הובא בהמאמר²²) שלפיקך נקראו ישראל בשם השולמית, לפי שעושים שלום ביני לבין עולמי, כי ישראל הם לימודי ה', וע"י התורה בפרט הם עושים שלום בעולם, וכמ"ש²³ ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, היינו שלום אמיתי הנעשה ע"י התורה, דאין עוז אלא תורה²⁴. [וענין זה נאמר ג"כ בסיום התפילה, אחרי מארז"ל¹⁹ אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם כו', כי תפילת עלינו אינה מגוף התפילה].

אמנם אעפ"כ הנה השלום הנעשה ע"י התורה הוא שלום סתם. דאף שהוא למעלה מבירור בדרך מלחמה, מ"מ אין זה שולל לגמרי שיש מציאות של מנגד, אלא רק שהמנגד אינו במלחמה עמו. ולמעלה מזה הוא בחי' שלום רב, שהמנגד בטל לגמרי. וענין זה נפעל ע"י אוהבי תורתך דוקא. והענין הוא. דהנה ענין האהבה רומז לענין התפילה, וכמאמר²⁵ לית פולחנא כפולחנא דרחימותא, דעיקר עבודת התפילה הוא באהבת ה', ודוקא כאשר לימוד התורה הוא בהקדמת התפילה, אז התורה פועלת שיהי' לא רק שלום סתם אלא שלום רב. וזהו גם מה שאמרו רז"ל²⁶ שצ"ל ברכו בתורה תחילה, דענין ברכת התורה הוא המשכת נותן התורה בתורה, שזהו גם ענין התפילה מלשון התופל כלי חרס²⁷, שמתחבר ומתאחד עם נותן התורה כו'. וזהו גם תוכן ברכת התורה בפשטות, ונתן לנו את תורתו, דאף שהלשון נותן מורה על מתנה, דכל הנותן בעין יפה הוא נותן²⁸, היינו שהתורה ניתנה בעין יפה למקבלי התורה, מ"מ היא נקראת בברכה תורתו, תורתו של הקב"ה, היינו שגם בהיותה למטה ניכר בה שהיא תורתו של הקב"ה. וע"ד

(18) ברכות כב, א.

(19) ברכות בסופה. וש"נ.

(20) ישע"י נד, יג.

(21) שהש"ר פ"ז, א.

(22) סה"מ תש"ד שם ע' 79.

(23) תהלים כט, יא.

(24) מדרש תהלים ח, ג. שהש"ר פ"א, ד. פ"ב, ג (ג). וראה ויק"ר פל"א, ה. יל"ש בשלח רמז רמד. מדרש

תהלים עה"פ (כט, יא). צג, א. ועוד.

(25) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א. וראה לקו"ת שלח מב, ג. ובכ"מ.

(26) נדרים פא, א. ב"מ פה, ריש ע"ב.

(27) כלים פ"ג מ"ה. ראה תו"א תרומה עט, סע"ד. סה"מ תש"ט ע' 79 (השני) בהערה. ועוד.

(28) ב"ב נג, א.

(29) לקו"ת שלח נא, א. ובכ"מ.

המבואר²⁹ בענין דוד שהי' מחבר תורה שלמעלה עם הקב"ה, היינו שהמשיך בתורה בחי' נותן התורה. וזהו גם מה שמסיים ואין למו מכשול, דהחידוש בענין שלום רב הוא, דלא רק שהמכשול אינו מכשיל ומזיק את האדם, היינו שבפועל אין כאן ענין של מלחמה, אלא שכל מציאות המכשול בטלה מעיקרא, שאין גם אפשריות לענין של מכשול, שזהו ענין שלום רב, שאין כלל מציאות של מנגד, היינו שאינו יכול להזיק גם לאחר.

וזהו פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, דעיקר ענין הפדי' בשלום נעשה ע"י התורה דוקא, דע"ז פועל שיהי' ברבים היו עמדי, היינו שמהפך גם את הרבים המנגדים אליו, וכפשטות הענין שגם אנשי אבשלום התפללו לשלומו של דוד³⁰, ועד שנפעל יתירה מזה, כפי שיהי' ענין פדה בשלום לעתיד לבוא, דכי ברבים היו עמדי, היינו שהרבים נהפכים למציאות של עמדי, שמתבטל לגמרי כל מציאות המנגד, בגאולה האמיתית והשלימה, שבאים אל שלימות הארץ, ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה³¹, ובשלימות העם, בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו³², ומתוך שלימות התורה, דכל ג' השלימויות נעשים חוט המשולש, שהולכים לקבל פני משיח צדקנו בבית המקדש השלישי, ויקויים הענין דביקש יעקב לישב בשלוה³³, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו³⁴, שאז יהי' הענין דאבוא אל אדוני שעירה³⁵, במהרה בימינו ממש.

ד"ה פדה בשלום (ב), ש"פ וישב, כ' כסלו, תשד"מ³⁶

(30) ירושלמי סוטה פ"א סה"ח.

(31) עקב יא, יב.

(32) בא י, ט.

(33) פרש"י ריש פרשתנו (וישב לז, א).

(34) עובדי' א, כא.

(35) ראה פרש"י וישלח לג, יד.

(36) הנחה בלתי מוגה – סה"מ יו"ד י"ט כסלו ע' תכז ואילך.

שלו

כ"ק מו"ח אדמו"ר איז מבאר דעם טעם פרוורס עם שטייט "שלום רב לאהבי תורתך" – אעפ"י אז בנוגע תורה איז לכאורה מער מתאים דער לשון "לומדי תורתך" וייל כדי צו – דערגרייכן צום "שלום רב" וואס תורה ברענגט, איז דער ענין פון לימוד התורה אליין ניט מספיק, נאר עס פאדערט זיך אויך אהבת התורה

און נאך מער: די אהבת התורה דארף זיין ניט נאר צוליב דעם יוקר ומעלת התורה עצמה, נאר בעיקר מצד דעם וואס זי איז "תורתך" – מצד דעם נותן התורה.

דארף מען פשרשטיין: דער פסוק "שלום רב לאוהבי תורתך" ווערט אין גמרא געבראכט אלס רא"י אויף דעם אז "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם": היינט וויבשילד אז צום ענין פון "שלום רב" פאדערט זיך דוקא אהבת התורה (און דערפאר וואס זי איז תורתך) – טא פארוואס איז עס מוזגש אין דער רא"י פון פסוק "שלום רב לאוהבי תורתך", משא"כ אין דעם מאמר עצמו "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם" [וואס אויך דא איז דער לשון "מרבים שלום", ניט שלום סתם] שטייט, תלמידי חכמים" (סתם) וואס מיינט די וואס לערנען תורה?

איז דעם ביאור אין דעם: מיטן ברענגען דעם פסוק "שלום רב לאוהבי תורתך" איז די גמרא אויסן ניט נאר צו ברענגען (נאך) א רא"י אז "ת"ח מרבים שלום בעולם", נאר אויך צו מוסיף זיין אין דעם נאך אן ענין – אז עלם (דא) איז כולל אויך די ת"ח: דורך דעם וואס די ת"ח טוען אויף ריבוי שלום אין וועלט, זיינען זיי (די ת"ח) אויך זוכה צו "שלום רב" אפילו בערכם – וואס איז א העכערער סוג "שלום" ווי דער "שלום" וואס זיי טוען אויף בעולם כפשוטו. והביאור בזה:

אמיתית ענין השלום ("שלום רב") איז ניט (נאר) דער בפועל פון שלום [דער מנגד ווערט מנוצח און מאכט שלום], נאר אז ער איז גארניט שייך די מציאות פון מנגד (און דערפון קומט במילא דער שלום בפועל) – און דער אופן פון שלום איז נאר אין עצמותו ית': וויבאלד אז ער איז דער אמתער בלי גבול וואס האט ניט ח"ו קיינע גדרים, איז ניט שייך לגבי אים קיין ענין (הפכי ו)מנגד.

און דאס איז די הוספה פון "שלום רב לאוהבי תורתך" אויף "ת"ח מרבים שלום בעולם":

דאס וואס ת"ח האבן בכח צו אויפטאן שלום בעולם – די תאחדות בפועל פון צוויי הפכים: עולם (וואס איז מעלים ומנגד אויף אלקות) מיט אלקות – איז מצד דעם "שלום רב" (אמיתית ענין השלום) וואס איז דא אין תורה, וואס זי איז מושרש אין עצמות [וכנ"ל אז תומ"צ זיינען דער רצון ותענוג עצמי פון עצמותו ית'].

און דורך דעם וואס ת"ח טוען אויף שלום בעולם (מצד דעם אמיתית ענין השלום פון תורה), ווערט אויך בא זיי "שלום רב" (אפילו) בערכם, עס ווערט בא זיי נתגלה דער רצון ותענוג פון עצמות וואס אין תורה.

און היות אז בכדי צו זוכה זיין צום גילוי הנ"ל פאדערט זיך (כנ"ל ס"ז) אז די עבודה זאל זיין בתכלית הביטול, למלאות רצון קונו, דערפאר איז אין דעם

נוגע "לאוהבי תורתך", אז זייער אהבה און קאך אין תורה (כולל אויך דעם ענין אין תורה וואס לימוד מביא לידי מעשה) איז ניט (נאר) מצד תורה עצמה (מצד די עילויים וואס אין איר), נאר מצד תורתך – דעם נותן התורה.

מען דארף נאך אבער פארשטיין: וויבאלד אז די עבודה פון "אוהבי תורתך" איז נאר צו ממלא זיין רצון קונם, דארף דאך אויסקומען, אז זיי האבן מער חיות און "קאך" איז קיום המצות ווי אין לימוד התורה (ווארום די כוונה פון דעם רצון ("דירה בתחתונים") פירט זיך אויס בעיקר דורך קיום המצות וואס זיינען אין דברים גשמיים – תחתונים אויך לגבי שכל): היינט פארוואס רופט מען זיי אן "אוהבי תורתך" – מען פארבינדט דאס מיט תורה?

וועט מען דאס פארשטיין לויט דעם ביאור פון דעם אלטען רבי'ן מעלת הביטול פון עסק התורה לגבי דעם ביטול פון קיום המצות: ביי "עשיית המצוות" איז דער ביטול פון דעם אדם "כעבד המקיים מצות המלך ועושה": משא"כ דער ביטול בעסק התורה איז אז דער "דבר ה' זו הלכה . . . היא המדברת מתוך גרונו", וואס דערפאר איז "מאן מלכי רבנן" – ער איז ניט בבחי' עבד (וואס פאלגט און איז זיך מתבטל צום מלך) נאר זיין מציאות גופא איז דער "מלך".

ועפ"ז יש לומר, אז דאס איז דער טעם וואס זיי הייסן "אוהבי תורתך" (אע"פ אז מצד זייער ביטול צו דער כוונה עליונה פון "דירה בתחתונים" איז זייער עיקר חיות אין קיום המצות כנ"ל – ווייל אויך זייער קיום המצות איז בתכלית הביטול, בדוגמא צום ביטול דתורה. דאס הייסט, אז זייער קיום המצות איז ניט אין אן אופן וואס זיי טוען דעם רצון ה' "כעבד המקיים מצות המלך", נאר זייער גאנצע מציאות איז וואס זיי זיינען בבחי' מרכבה דורך וועלעכער עס פירט זיך דורך דער רצון ה', ביז אז דאס טוט זיך בא זיי אין אן אופן פון מאליו וממילא – "מנפשי' כרע":

און דוקא מצד דעם ביטול בתכלית זיינען זיי זוכה צום "שלום רב" – דער "נחת רוח לבורא".

שלז

שלום שרק "אוהבי תורתך" זוכים בה

א. הפירוש בפסוקי "שלום רב – יהי' לאוהבי תורתך, ואין למו – לא יבוא להם מכשול".

וצריך להבין, מהו הטעם שכתוב "לאוהבי תורתך", ולא "ללומדי תורתך", הרי בזה יתגלה מעלת לומדי התורה, כפי שמקשה בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר³?

ומבאר בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴, שאכן עיקר המעלה היא לימוד התורה, אבל בכדי להגיע "לשלום רב" לא די בזה, וצריך להיות גם "אוהבי תורתך", וזה נעשה ע"י הקדמת עבודת התפלה⁵, שמעוררת את האדם לאהוב את התורה לא רק מצד היותה חכמה מופלאה, אלא מצד האלקות שבה – "תורתך" – תורה שלך, של "נותן התורה".

ב. אך לפי ביאור זה אינו מובן, למה הגמרא⁶ מביאה פסוק זה כראי' ל"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר . . . שלום רב לאוהבי תורתך", הרי סתם "תלמידי חכמים" פירושו הוא לומדי תורה, ולא דוקא "אוהבי תורתך"⁸?

והביאור בזה, כוונת הגמרא בהביאה את הפסוק "שלום רב לאוהבי תורתך", הוא כדי ללמוד מזה, שלא רק ה"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", אלא עוד זאת, ע"י ריבוי השלום בעולם, גם התלמידי חכמים עצמם זוכים ל"שלום רב", שהוא סוג נעלה יותר של שלום¹⁰.

(1) ראה מצו"ד ותרגום כאן.

(2) שהיא "מגינה ומצלא" (סוטה כ, א).

(3) ד"ה שלום רב ה'תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 72)

(4) שם בסוף המאמר (ע' 81).

(5) ראה זח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא".

(6) ראה קונטרס העבודה בתחילתו. שם רפ"ב-ג.

(7) ברכות בסופה. וש"נ.

(8) וכמו"כ צריך להבין (מ"ש בברכות שם) הראי' לזה (שת"ח מרבים שלום – שלום רב) מהפסוק "וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך", שגם בו מודגש שתלמידי חכמים נקראים בנאים (שבת קיד, א), ואין מוזכרת המעלה של "אוהבי תורתך".

(9) משא"כ בפסוק "ורב שלום בניך" – עיקר הענין (דשלום) הוא בנוגע לפעולתם בעולם, שלכן נקראים בנאים, לפי שעוסקים בבנינו של עולם (שבת שם). ולהעיר מספרי נשא (ו, כו) ובבמדבר פי"א, ז "גדול השלום שניתן לאוהבי תורה, שנאמר שלום רב גו'. גדול השלום שניתן ללומדי תורה שנאמר וכל בניך גו'.

(10) וי"ל שזהו הפירוש ד"שלום רב", די"ל ש"רב" הוא שם התואר ד"שלום", שמורה שהוא בחי' בל"ג וסוג אחר. משא"כ בהשלום הנעשה בעולם נאמר "ורב שלום", "מרבים שלום בעולם" – שהוא ריבוי בכמות (בהתפשטות) ולא סוג אחר. ראה ד"ה שלום רב התש"ד (שם) בתחילתו.

והענין בזה, אמיתית ענין השלום ("שלום רב") הוא לא רק שבפועל יש שלום (והמנגד מנוצח ועושה שלום), אלא שלא שייך כלל מציאות המנגד (ובדרך ממילא נעשה שלום בפועל). ואופן כזה של שלום נפעל רק ע"י עצמותו ית', כי הוא בלי גבול אמיתי שאין לו שום גדרים, ולגביו לא שייך שום ענין של (היפך ו)מנגד.

וזהו ההוספה של "שלום רב לאהבי תורתך", על "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם": זה שתלמיד חכם יש לו הכח לפעול בעולם – התאחדות של שני הפכים: עולם (שמעלים ומנגד לאלקות) עם אלקות, זהו מצד "שלום רב", שהוא אמיתית השלום, שנמצא בתורה המושרשת בהעצמות.

וע"י שתלמידי חכמים פועלים שלום בעולם (מצד אמיתית השלום שבתורה) נעשה גם אצלם "שלום רב", ומתגלה הרצון והתענוג של עצמות שנמצא בתורה.

והיות שבכדי לגילוי הנ"ל נדרש עבודה בתכלית הביטול, למלאות רצון קונו, לכן נוגע הענין של "אוהבי תורתך", שאהבה והחיות שלהם בתורה (כולל הענין של "תלמוד שמביא לידי מעשה"¹¹) אינו רק מצד העילויים שבתורה עצמה, אלא מצד "תורתך" – נותן התורה.

ג. אלא שעדיין צריך ביאור, למה הם נקראים "אוהבי תורתך", הרי לפי הנ"ל עיקר עבודתם של "אוהבי תורתך", היא למלאות את רצון קונם, ולכאורה זה גורם שיש להם יותר חיות בקיום המצוות מבלימוד התורה, כי הכוונה והתכלית שבבריאת התחתונים היא להיות דירה לו ית', וזה מורגש יותר בענינים גשמיים¹², תחתונים גם לגבי השכל, והי' צריך להיות "שלום רב לאהבי מצוותך"?

ויוכן זה עפ"י מ"ש אדה"ז¹³ במעלת הביטול של עסק התורה על הביטול של קיום המצוות: בעשיית המצוות הביטול של האדם הוא "כעבד המקיים מצוות המלך ועושה דבריו", משא"כ הביטול שיש בעסק התורה הוא "דבר הוי' זו הלכה . . היא המדברת מתוך גרונו"¹⁴, ולכן "מאן מלכי רבנן"¹⁵ – שמציאותו אינה בבחי' עבד (שנשמע ומתבטל למלך) אלא כל מציאותו היא חלק מהמלך.

ועפ"ז יובן למה הם נקראים "אוהבי תורתך" (אע"פ שמצד הביטול שלהם לכוונה העליונה של "דירה בתחתונים", עיקר חיותם היא בקיום המצוות כנ"ל), כי

(11) קידושין מ, ב. ב"ק יז, א.

(12) ראה תניא רפ"ז ש"תכלית השלימות הזה" (של ה"דירה בתחתונים" דרפ"ז) תלוי בעשיית המצוות.

וראה לקו"ש ח"ח ע' 108 הערה 56.

(13) תו"א וישב כו, ב. ולהעיר מתניא פכ"ג

(14) ראה שבת קלח, ב.

(15) ראה גיטין סב, סע"א.

גם הקיום המצוות שלהם הוא בתכלית הביטול, בדוגמת הביטול שלהם לתורה. זאת אומרת, שקיום המצוות שלהם אינו באופן שהם עושים רצון ה' "כעבד המקיים מצוות המלך", אלא כל מציאותם היא היותם מרכבה שמשלימה את רצון ה', עד לאופן שזה נעשה מאיליו וממילא – "מנפשי" כרע"16. ומצד ביטול זה הם זוכים ל"שלום רב" – "נחת רוח לבורא"¹⁷.

תהלות מנחם עה"פ

(16) ירושלמי הובא בתוד"ה עיון – שבת קיח, ב.

(17) מלקו"ש חט"ו ע' 313 (ממאמר ד"ה שלום רב ה'תשל"ח, נדפס בסה"מ מלוקט ב ע' קצט).

קיט, קעב – תען לשוני אמרתך גו'

כ"ק אדמו"ר הזקן

שלה

והנה עיקר קבלת התורה הוא מ"ש בעשרת הדברות וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי. דלכאורה מלת לאמר אין לה הבנה ואינה כמו כל לאמר שבמקרא שפי' לאמר לזולתו. משא"כ בעשרת הדברות א"א לפרש כך שהרי כל ישראל שמעו ופכ"פ דבר ה' את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה כו'. אך פי' הוא לאמר ולדבר את כל דברי התורה מה שכבר נאמר למשה מסיני כי כל מקרא ומשנה הלכות ואגדות כולם נאמרו למשה בסיני הגם שבגמרא הוזכרו שמות תנאים ואמוראים שאמרו הלכה זו כמו ב"ש אומר כך כו' היינו דבר ה' זו הלכה שנאמרה למשה מסיני שיצא מפי אותו תנא ואמורא. וכענין דברי אשר שמתו בפיו וכח זה ניתן לישראל להיות הלכה היוצאת מפייהם דבר ה' ממש שנאמרה למשה מסיני ניתן בזמן קבלת התורה בעשרת הדברות לאמר מה שכבר נאמרה דהיינו בחי' בטול אליו ית' שאין הדבור נעשה נפרד אצל האדם להיות יוצא מפי עצמו כאלו הוא שלו רק כמ"ש תען לשוני אמרתך שהתורה היא אמרתך אלא שלשוני תען כעונה אחר האומר מה שהוא אומר.

תו"א יתרו טז, ב

שלט

וזהו תען לשוני אמרתך פי' תען כענין שאמרו עונה אחריו מה שהוא אומר לפי שאינו אומר בעצמו רק עונה אחר אחרים כך התפלל דוד המע"ה בעד כללות ישראל המשורשים בנפשו תען לשוני אמרתך כי התורה היא אמרתך אשר אמרתך ויצא כבר מפיד וגם עתה כן הוא כי בכל יום אנו מברכין נותן התורה שנותן לנו בכל יום כמ"ש ואשים דברי בפיד כו' אלא שאני עונה אחרך מה שאתה מוציא מפי שהוא התגלות דבר ה' באמרי פי בחי' ואמת ה' לעולם ואין אני עושה כלום אלא כמי שעונה למה שאחרים אומרים (וזהו מעלה יתירה ועצומה שבעסק התורה ולא הכל זוכים לזה וכמ"ש בד"ה המגביהי לשבת שזהו ענין רב יהודה שיש ב' בחינות בעסק התורה בחי' עבד כו' ע"ש. אלא שבשמע"צ זוכים נש"י ומקבלים בחינה זו להיות ואשים דברי ממש בפיד. ועיין בזהר בראשית (דף ד' ע"ב) מענין ואשים דברי בפיד בפ' הרמ"ז שם. והיינו ע"י שמתחלה ובצל ידיע כסיתך ז' ימי הסוכות צלא דמהימנותא וע' בסמוך) ומהיכן אזכה לכך מפני כל כל מצותיך צדק כי כל המצות הם המשכות לבחי' צדק שתהא מתעלה בבחי' לפניך יהלך ובפרטות ע"י מצות סוכה ולולב כנ"ל.

לקו"ת דרושים לסוכות פא, ג

שמ

וזהו נמי וידבר ה' אל משה לשון עתיד כי דבר ה' לעולם תקום וזהו נמי תען לשוני אמרתך לו עניי' כמו הגדול שמקרא לתינוק והוא עונה אחריו כן יהי' לשוני לענות אחרך מזה שאתה אומר כי כל מצותך צדק כי מחמת המצות צדק לפניו יהלך דייקא בחי' פנים דייקא וישם לדרך פעמיו למטי רגלין ברגלין כלומר מחמת המצות שאנו עושים בחי' מ"ן לנוק' היא העולה למעלה בחי' פנים בפנים ממילא מטי רגלין ברגלין כי אם הוא אינן שווין שבקומתן אז אינן בחי' רגלין ברגלין כי נה"י שלו מוחין לנוק' וזהו הקב"ה יושב ושונה כנגדו שהוא בחי' פב"פ.

סה"מ אתהלך ליאזנא ע' כב

כ"ק אדמו"ר האמצעי

שמא

וזהו תען לשוני אמרתך כי כל מצותיך צדק פי' תען אמרתך כמו שאדם עונה אחר הקורא כמו בפ"ג דסוכה עונה אחריהם מה שהם אומרים כו' כך תען לשוני לענות נגד הקורא ודובר בפיו שהוא [דבר ה'] המדבר בפיו והוא אינו אלא כעונה מה שאמר אחר הקורא. וז"ש תען לשוני אמרתך [אמרתך] דוקא. אך כדי שיהי' ביכולת לענות לאמרתך בדבר ה' להיות כלי לדבר ה' ממש ויהיו נקראים

דא"ח ממש בפיו. זהו [דוקא] ע"י מעשה הצדקה לפי שנתחב"ס וסוב"ת כנ"ל וז"ש כי כל מצותיך צדק דוקא ע"כ תען לשוני אמרתך והוא ע"י המצות שנק' צדקה וצדק כמ"ש וצדקה תהי' [לנו] כי נשמור כו' לפי שהמצו' הכלולים בצדקה נק' תר"ך עמודי אור וכמשל העמוד שמחבר מעלה ומטה כו' וז"ש בצדקה תכונני וכן בצדק חזה פניך שהוא הארת מוחין עליונים דח"ע שבתו' כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו כו' וד"ל.

סה"מ נ"ך ע' שכה

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

שמב

וכתיב תען לשוני אמרתך שיודע ומשיג אשר כל אמירה ואמירה שבתו' היא אמרתך, דבר הוי' ממש ותען לשוני אמרתך כעונה אחרי הקורא, דכל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו והוא רק כעונה אחר הקורא בביטול גמור וביראה גדולה.

סה"מ תש"ד ע' 138

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שמג

שגם דרגת התורה שלמעלה מהאדם, בחי' תען לשוני אמרתך, תומשך ותחדור במציאות האדם ע"י לימוד התורה באופן של הבנה והשגה, ועד לחידוש והוספה בתורה, שבזה מודגש יותר הענין ד"כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו", שהאדם מחדש בתורה, והקב"ה חוזר ואומר החידוש שנתחדש ע"י האדם.

סה"ש תנשא ח"ב ע' 544

שמד

דורך דעם וואס א איד לערנט תורה למטה באופן פון "תען לשוני אמרתך", ווערט ער צינור אויף גילוי עצמותו ית', באופן כזה אז די דירה עצמה (ד.ה). דער איד ווי ער שטייט בתחתונים) דריקט אויס און איז מגלה דעם דבר ה' ממש — "תען לשוני אמרתך" ביז ווי ער (דער איד) איז כביכול איין זאך מיס דעם אויבערשטן — דער גילוי למטה פון "ישראל וקוב"ה כולא חד".

סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 338

שמה

לימוד התורה מתוך התבטלות

מבואר בחסידותי ש"תען לשוני אמרתך", הוא האופן הראוי שצריך להיות בלימוד תורה.

דהנה בלימוד תורה יש כמה אופנים: א) לידע את חכמתו ית', ע"י התעמקות ושקלא וטריא וכו'. ב) לידע את המעשה אשר יעשון ועוד. ובאופנים אלו יש חילוקי מדריגות בין אדם לחברו, יש מי שמתעמק יותר ויש מי שמתעמק פחות, וכן יש שמכוון יותר לאמיתית רצון העליון, מפני שעובד להגיע ליראת שמים גדולה, ויש שחסר אצלו בזה וכו'.

בכללות גם על לימוד זה נאמר "תען לשוני אמרתך", כמו שאמרו חז"ל ש"כל הקורא ושונה, הקב"ה קורא ושונה כנגדו"². אולם בפרטיות יותר, אמיתת הענין ד"תען לשוני אמרתך" הוא כאשר חוזר על אותיות התורה, שהלשון "עונה אחר הקורא"³, מבלי לערב את שכלו בזה, שעז"נ⁴ "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר", ופירושו⁵ "לאמר" – לחזור ולומר אותם האותיות שאמר הקב"ה.

בהשקפה ראשונה נראה שלימוד זה הוא במעלה פחותה מלימוד שבא בהבנה והשגה (שכן אין בה מאמץ ויגיעה כ"כ, אלא רק חזרה על האותיות הכתובות בתורה). אבל באמת יש בו מעלה גבוהה יותר משאר האופנים הנ"ל, שכן על ידה באה האדם לביטול גמור, ביטול עצמי, ועי"ז הוא מתקשר לנותן התורה, שכן הוא מדבר באותם אותיות שעצמותו ית' גילה עצמו. משא"כ כאשר לימודו הוא בהבנה והשגה (הנה למרות שזה כרוך ביגיעת נפש וגוף), הרי סוף סוף זה קשור עם מציאותו, שמוגבלת בגדרי זמן ומקום (ולכן מצינו בראשונים (הרי"ף הרא"ש והר"ן) שאמרו דבר אחד אבל בסגנון שונה זה מזה, כי לכל אחד היתה מציאותו שונה מהשני⁶). כמודגש גם בלשון חז"ל ש"הקב"ה קורא ושונה כנגדו", שנרגשת בזה מציאות הלומד, משא"כ אופן הלימוד ד"תען לשוני אמרתך", הוא שאין מציאותו נרגשת כלל, והוא רק "עונה אחר הקורא", ועי"ז הוא ממשיך גילוי עצמות א"ס ב"ה בעוה"ז⁷.

תהלות מנחם עה"פ

(1) תו"א יתרו סז, ב.

(2) ראה תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.

(3) ע"פ סוכה לח, ב.

(4) יתרו כ, א.

(5) תו"א שם.

(6) ראה סנהדרין לח, א.

(7) מד"ה קרוב הוי' לכל קוראיו ה'תשח"י.

שמו

מעלת לימוד התורה של תשב"ר

ויש להוסיף בזה, שהלימוד באופן הנ"ל מודגש במיוחד אצל תינוקות של בית רבן, שלימודם אינו בהבנה והשגה, מציאות וישות, אלא בתכלית הביטול לגמרי. ולכן כאשר המלמד שלהם אומר "קמץ אלף א", הם חוזרים ואומרים "קמץ אלף א", ואינם נכנסים לשקלא וטריא.

וזהו גם הביאור בסיפור הידוע אודות אדמו"ר הזקן, שפעם אחת באמצע דביקותו בלימוד שמע קול תינוק בוכה, והפסיק מלימודו ויצא מהחדר, וראה שהתינוק נפל מהעריסה, והרימו והרגיעו והחזירו לעריסה עד שנרדם. ואח"כ הוכיח אדמו"ר הזקן את אביו על כך שמרוב לימודו לא שמע את קול הבכי של התינוק.

ולכאורה צריך להבין, מהו באמת הטעם שאביו של התינוק לא שמע את הבכי, ואילו אדמו"ר הזקן שמע את קולו?

והענין בזה, מכיון שאצל תשב"ר מאיר בגילוי עצמות ומהות א"ס ב"ה, וגם אצל אדמו"ר הזקן האיר ענין זה (כפי שהי' נשמע ממנו בעת דביקותו "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי גו"², "איך וייל נאר דיך אליין"³ (אינני רוצה אלא בך)), לכן הוא הרגיש בבכי של הילד.

וזהו ג"כ ההוראה לכל אלו שזכו להיות מלמדים, שעליהם לייקר זכות זו, ולעשותה בחשק ובחיות, בידועם שעל ידי זה הם לוקחים את עצמותו ומהותו ית'⁴.

תהלות מנחם עה"פ

(1) ראה אג"ק חכ"ב ע' שסו, ובהנסמן שם.

(2) תהלים עג, כה. וראה "תהלות מנחם" עה"פ.

(3) ראה סהמ"צ להצ"צ שרש מצוות התפלה (דרמ"צ קלח, סע"א). נעתק ב"היום יום" יח כסלו.

(4) משיחת יום ב' דחה"ש ה'תשח"י.

קיט, קעו – תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי

כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שמז

תעיתי כשה אובד. סנהדרין פרק חלק דק"ט סע"ב ריב"ב אומר הרי הן כאבידה המתבקשת שנאמר תעיתי כשה אובד בקש עבדך. כי מצוותיך לא שכחתי (שקיימו כל מצוותיך כדכתיב כי כל העדה כולם קדושים). ויש להעיר ממ"ש זח"ג ואתחנן דרס"ו ע"ב מענין פי' האובדים בארץ אשור אלין צדיק וכנס"י וכן שה פי' במא"א אות שי"ן ס"ב שהוא כינוי ליסוד וכנס"י נק' ג"כ רחל וכן נקראת שה ביחזקאל סי' ל"ד:

מכות ספ"ג דף כ"ד סע"א כאבידה המתבקשת דכתיב תעיתי כשה אובד בקש עבדך כו'. וע' מהרש"א שם שע"ז רומז שה דאבידה שארז"ל פרק אלו מציאות שה דאבידה קשיא שהוא מיותר אלא דרומז על כנס"י הנק' שה פזורה והם הם שה דאבידה שבתורה שהש"י הוא בעלי' של אותו השה ומבקש להוציא מאבידתו כו'. ובגמ' פא"מ דכ"ז פריך ודלמא לסימנין הוא דאתא כו' ומתריך דסימנין נקט תנא גבי שמלה. היינו שמלה היא התורה כמ"ש שמלה לך כו' והתורה נקנית בסימנין פ"ה דעירובין דנ"ד סע"ב. ובמא"א אות סמ"ך סי"ט סימן מצד בינה חירו עילאה כו'. וא"כ י"ל זהו פי' כי מצוותיך לא שכחתי ויש לו סימנין בחי' שמלה לכן בקש עבדך כו'. וא"כ י"ל זהו פ' כי מצוותיך לה סימנין. גם י"ל להיפך דהסימנים שייכים מצד התומ"צ כנ"ל אבל ישראל מצד עצמם הם למעלה מהסימנים דהא טב"ע והכרת פנים עדיפא מסימנים והרי בישראל נאמר כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' ישעיה ס"א. כמבואר זה באריכות ברבות כי תשא ס"פ מ"ו. ולכן ארז"ל דשה לא לסימנין הוא דאתא דא"צ סימנין כלל:

ברבות פ' קרח דר"ע ע"ד הובא דברי ריב"ב דסנהדרין דק"ט הנ"ל באריכות יותר וז"ל תעיתי כשה אובד כו' מה אבידה שנאמרה בדוד היא עתידה להתבקש וכן כאן כו' וכן חנה מתפללת עליהם כו'. ע' באלשיך בתלים בפסוק זה טענת כשה אובד שטען דוד. ולפענ"ד ע"ד מ"ש ברבות בשלח ס"פ כ"ד מה הצאן כו' אף ישראל אע"פ שחוטאין הקב"ה נוהג בהן כצאן וזהו כשה אובד שאין האשמה עליו כ"כ שא"י לשמור עצמו כמו האדם כך הקב"ה נוהג בהם כצאן כו'. והטעם י"ל כמ"ש האלשיך ודו"ק:

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ**שמח**

והנה יש עוד דרגא פחותה מהנ"ל, והוא האובדים בארץ אשור, שנהי' במדרי' אבד שהוא יותר מכמו הנדח ר"ל, וכמו תעיתי כשה אבד, שהשה כשתעה מעדרה יכול להיות שתאבד ולעולם לא תשוב, כמו"כ בעבודה הוא שיש מי שהוא אבד ר"ל ויכול להיו' שח"ו לעולם לא ישוב.

סה"מ תר"פ ע' לב

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א**שמט****"לימוד זכות" על ישראל**

מעלת "לימוד זכות" על בני" בזמן הגלות, שיש לזה השפעה למעלה, לבטל כטרוגים וכיו"ב, וגם על בני" עצמם, "לימוד זכות" פועל שהדבר יבוא ויתגלה בפועל ממש (כמדובר כמה פעמים¹).

ועל יסוד זה יש לבאר גם מ"ש כאן "תעיתי כשה אובד" (שלכאורה אין זה למעליותא), באופן של "לימוד זכות"²: דהנה בחדא"ג המהרש"א³ מבואר פסוק זה "תעיתי כשה אובד – המתבקש מבעליו, כן בקש עבדך – האובד בגלות, ואף שפשע העבד כך, הנה מצותך לא שכחתי – והם עמי בגלות, וראוי לך לבקש אותי בשביל מצותך אשר עמי".

וממשיך, "ובדרך צחות נאמר בזה הכתוב (לפי מ"ש בפרק אלו מציאות⁴) דשה דכתבה בפרשת אבדה לכולא עלמא קשיא דלא איצטריך לי' בקרא, אבל הוא רומז על ישראל הנקראים שה פזורה, והם המה שה דאבידה שבתורה, שה' ית' ב"ה הוא בעליו של אותו השה, ומבקש להוציא אבידתו מן הגלות".

ומוסיף הצמח צדק⁵ לבאר המשך הסוגיא שם: "שה לאו לסימנין הוא דאתא"

(1) ראה שיחות ש"פ ויחי, עשרה בטבת, ש"פ שמות ה'תנשא. ועוד. וראה לקו"ש ח"ה ע' 45.

(2) ראה גם "תהלות מנחם" במזמור כאן עה"פ צז"קעו.

(3) סוף מכות (ד"ה שנאמר).

(4) ב"מ כז, א.

(5) אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' תעז.

(6) כמ"ש לפנ"ז ש"סימנין נקט תנא גבי שמלה, היינו שמלה היא התורה, כמ"ש שמלה לך כו', והתורה

נקנית בסימנים" (עירובין נד, ב).

– דהסימנים שייכים מצד התורה ומצוות, אבל ישראל מצד עצמם הם למעלה מהסימנים (דאינם צריכים סימנין כלל), דהא טביעת עין והכרת פנים עדיפא מסימנים, והרי בישראל נאמר⁷ כל רואיהם יכרום כי הם זרע ברך ה"⁸.

תהלות מנחם ענה"פ

---

(7) ישעי' סא, ט.

(8) משיחת ש"פ תשא ה'תנש"א הערה 104 (סה"ש ה'תנש"א ע' 373).